

**R. P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, E Societate Iesv, In
Collegio Romano eiusdem Societ. olim Theologiæ
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Dispvtationes
Scholasticæ, Et Morales, De Sacramentis in ...**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1652

Dispvtatio III. De necessitate Sacmentorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82340](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-82340)

sanitas corporis interdum, vbi salutis animæ expeditur, consequitur gratiam illius sacramenti; sic hic dicit, quod pax conscientiae interdum in viris piis cum deuotione hoc sacramentum suscipientibus consequitur reconciliationem cum Deo. Nam sicut est propter cibi delectare palatum, & ideo Eucharistia afferit sapientiam spiritualem, quæ est secundarius effectus, ut colligitur ex Eugenio IV. in decreto illo unione post Concilium Florentinum: sic est proprium reconciliationis factæ pacem, & tranquillitatem causare: vterque tamen effectus impeditur potest, & solet propter varia impedimenta intrinsecas, vel extrinsecas; hec ergo supra cum communis multorum sententia diximus, sanitatem corporis esse rem & sacramentum in Extrema-vnctione, quia significat, & significatur; sic eodem fundamento dicere possumus, in sacramento Pœnitentiae pacem illam internam esse rem & Sacramentum, quia & significat, & significatur; significat quippe pacem restitutam cum Deo per gratiam, & remissionem peccati; significatur autem per partes huius sacramenti, nempe per materiam & formam.

167. Nec obstat, quod hic non sit effectus infallibilis, Non obstat primus. & vniuersaliter, neque enim sanitas corporis est etiam effectus vniuersaliter infallibilis in Extrema-vnctione; & tamen potest appellari res illius, ut supra vidimus; quia sacramentum de se habet illam significare, saltem ut ponendam in certis circumstantiis. Sic ergo de pace conscientiae dici potest, quod sacramentum Pœnitentiae illam significat de se ut ponendam saltem quando adfunt tales vel tales circumstantiae. Nec etiam obstat, quod pax haec non causet reconciliationem cum Deo, & remissionem peccati, atque adeo non posuit dici sacramentum respectu illius. Iam enim diximus, ad hoc quod aliquid dicatur res sacramenti, non requiri quod causetur ab illo, quod dicitur sacramentum respectu illius, sed sufficere quod saltem significetur sacramentaliter ab illo. Neque etiam sanitatis corporis cauatur sanitatem animæ in Extrema-vnctione, & tamen dicitur sacramentum respectu illius, quod illam saltem sacramentaliter significat in talibus circumstantiis.

168. Dices, si pax illa, & tranquillitas conscientiae appellatur res sacramenti Pœnitentiae, poterunt etiam in sacramento Ordinis, v. g. dici res sacramenti omnia auxilia, quæ dantur ratione illius sacramenti per totam vitam ad benè exercendum Ordinem susceptum, & in sacramento Baptismi dicentur res omnia auxilia, quæ dantur homini per totam vitam ad seruanda Christi precepta, & hec de aliis sacramentis: nam pax illa non videtur esse aliud nisi actus interni intellectus & voluntatis, seu illustrationes, & affectiones gaudi in actu secundo; si ergo haec illustrationes & affectiones dicuntur res sacramentorum, illa etiam poterunt ita appellari.

169. Respondeo, in hoc posse esse questionem de nomine, nam te ipsa utrique sunt effectus sacramenti; non tamen appellantur utrique res sacramenta, quia quando Theologi communiter distinguunt illa tria in sacramentis, volunt illa inuenire vel in ipsis partibus intrinsecis sacramenti, vel certè in iis, quæ simul cum sacramento sunt, qualis est character & alia eiusmodi. Vnde nemo dixit, consecrationes Eucharistia validas, quas Sacerdos conficit per totam vitam, & quæ reuera sunt effectus sacramenti Ordinis, esse rem illius sacramenti, quia nimis non ponuntur simul cum ipsa ordinatione, sicut ponitur character, illi vero effectus, qui comitantur per se loquendo ipsum sacramentum, dici solent res sacramenti, licet sint illustrationes, vel inspirationes, vel quidvis aliud. Sic enim in Extrema-vnctione

P. Ioan. de Lugo de Sacramentis.

multi Theologi communiter, ut supra vidimus, dicunt, rem & sacramentum esse alacritatem internam, quam agrotus experitur; quæ tamen alacritas consistere debet in actibus internis, sive deliberatis, sive indeliberalibus. Alij verò effectus, qui ex se non habent hanc concomitantiam cum sacramento, sed postea dantur, non videntur facete unum cum ipso sacramento, & ideo non sunt pars in illa diuisione, quæ sacramentum diuidi solet in illa tria. Cum ergo pax, & serenitas conscientiae sit ex illis effectibus, qui in talibus circumstantiis comitantur ipsum sacramentum Pœnitentiae, sicut alacritas interna comitatur Extremam-vnctionem, non immixtum possumus illam dicere rem & sacramentum in Pœnitentia, sicut alij Theologi dicunt, alacritatem rem & sacramentum in Extrema-vnctione. Hoc autem fatus est ad sustinendam illam communem Theologorum diuisionem, ad quam quælibet proportione, vel congruentia sufficit.

DISPUTATIO III.

De necessitate Sacramentorum.

SECTIO I. Utrum in statu innocentiae debent esse Sacra menta.

SECTIO II. Utrum in lege naturæ & scripta fuerint Sacra menta.

SECTIO III. Utrum in lege noua fuerint necessaria Sacra menta.

NECESSITAS nomine in præfenti non intelligimus necessitatem in toto rigore, ut hac enim agitur dum de singulis sacramentis in particuliari tractatur. Et quidem certum est, non sive omnino necessariam sacramentorum institutionem, cum Deus aliis viis potuisse abunde prouidere, & succurrere infirmitati humanæ. Certè etiam est, supposita institutione aliqua sacramenta esse necessariae necessitate medijs, alia verò necessitate præcepti, alia neutrò modo. Nunc autem solum agimus de necessitate antecedente institutione, an scilicet necesse fuerit ea instituere non quidem omnimoda necessitate, sed congruitate, & conuenientia: an scilicet congruum fuerit, & expediens? Potest autem hæc quæstio tractari iuxta diuersos status generis humani, de quibus sigillatim agendum erit, scilicet de statu ante peccatum, & de statu post peccatum, qui rursus diuiditur in statum legis naturæ, legis scriptæ, & legis Euangelica: dubium ramen est de quo statu egerit S. Thomas art. 1. *huius questionis* 61. *5. Thom.* vbi querit in communis, utrum sacramenta sint necessaria ad humanam salutem, titulus enim videtur esse cōmunius, & abstrahere ab utroque statu. Aliunde verò videtur S. Thomas ibi loqui de hominibus post peccatum, nam secunda ratio qua probat conclusionem, sumitur ex lapsu, quia nimis per peccatum se homo subdit rebus corporalibus, & sensibilibus, quare oportuit, quod iisdem subderetur ad sanitatem, quæ ratio solum probat de statu hominis post peccatum. Confirmari potest primò ex titulo art. 2. & principio eiusdem articuli scilicet, *Utrum etiam ante peccatum fuerint homini necessaria sacramenta.* vbi illa vox etiam, aperte indicat, in Articulo præcedenti sermonem fuisse de homine post peccatum, alioquin non cohereret querere statim, utrum etiam ante peccatum indigerit sacramentis. Confirmatur secundò, quia in nullo alio articulo

D 3 querit

quare de necessitate sacramentorum post peccatum, nam art. 3., querit specialiter de tempore ante Christi aduentum, & art. 4. de tempore post Christum; restat ergo quod art. 1. agat de necessitate sacramentorum in hoc toto statu post peccatum, quem statum postea diuidit in statum ante Christum, & post Christum.

^{2.}
Explicatur
D.Thom.

Vasquez.

Propter hæc existimo, S.Thomam in articulo primo faltem non aliterius necessitatem sacramentorum pro omni statu, nec considerata natura secundum statum rationes, quibus probat illam necessitatem, non probant, nisi de hoc statu post peccatum. Ceterum item videtur, S.Thom. non aliterius necessitatem sacramentorum pro statu naturæ puræ, prout aliqui Thomistæ videntur supponere apud Valquez in *commentario illius articuli primi*, n. 113, sed hoc nullo modo dici potest, nam status naturæ puræ est status hominis non eleutati ad gratiam, vel finem supernaturalem. Sacraenta autem ordinantur ad causandam & significandam gratiam, quare non possunt esse in statu puræ naturæ. Denique existimo, S. Thomam solum aliterius de facto in eo tereti statu, qui positus est, quod probat, non quidem de singulis partibus huius status, sed de aliqua; nam ad probandum quod in mundo fuerum necessaria sacramenta, satis est probare, esse aliquando necessaria, faltem post peccatum; itaque probatio procedit de homine post peccatum; assertio vero de genere humano de facto producitur in confuso, & indefinite. Postea vero in articulis sequentibus descendit ad querendum de singulis partibus, & statibus huius mundi, sicut si aliquis querat in genere, utrum sacramentum Pœnitentia sit necessarium in Ecclesia, & respondeat affirmatiuè, nam pro peccatoribus est necessarium. Postea vero querit in speciali, pro quibus sit, vel non sit necessarium, sic S. Thomas prius afferit, in genere fuisse necessaria sacramenta hominibus, quia faltem post peccatum sunt necessaria; postea vero querit in speciali, quando fuerint necessaria. Et hoc sufficiat circa mentem S.Thomæ in art. 1.

S E C T I O I .

Utrum in statu innocentiae debuerint esse Sacraenta.

^{3.}
Notandum
primo duplice
sensu pati
hanc quæstio-
nem.

S.Thom.

Explicatur
mens Dini
Thom.

Vasquez.

Notandum primò, duo sensus posse habere dubium propositum. Primum est, utrum pro illo primo tempore, quo de facto duravit status innocentiae ante peccatum, debuerint esse instituta aliqua sacramenta? Secundus sensus est, utrum si status ille innocentiae fuisset diuturnior, & Adamus non peccasset, adhuc deberent instituti aliqua sacramenta pro hominibus tunc existitis? dubitan autem interpres S.Thomae de eius mente in hoc articulo secundo, utrum in primo, vel in secundo sensu quaestione tractauerit, omisso tam rationibus, quæ hinc inde afferri possunt, ego magis credo, in primo sensu sanctum Thomam fuisse loquuntur, tum quia ipse non querit de necessitate sacramentorum in aliis statibus, qui nunquam fuerunt, sed solum in iis, qui aliquando fuerunt, hoc enim & nihil aliud requirebatur ad intentum ipsius, quod erat probare existentiam sacramentorum, ex eorum necessitate: tum etiam quia (ut obseruauit bene Vasquez) non querit, an fuissent sacramenta in statu innocentiae, sed an fuerint? & respondet, quod non fuerint, quod verbum non videtur conditionatum, sed absolutum. Adde illam particularum, *ante peccatum*, non posse conuenire statui innocentiae, qui fuisset, si homo non peccasset, ille enim status non

fuisset ante peccatum, sed sine peccato, nam *ly ante* significat prioritatem respectu illius, quod postea confequitur; ergo loquitur manifeste de statu solum, quidem factu praecessit ante peccatum, non de illo, qui fuisset sine peccato subsequenti.

Notandum secundò, quando quaestio tractatur in secundo sensu, scilicet, utrum perseverante statu innocentiae, & homine non peccante, fuissent sacramenta duplex sensum posse adhuc subintelligi. Prior est, quid tunc faceret Deus, celsantibus quidem motu, quæ nunc sunt ad instituenda sacramenta, sed stantibus, (propterea reuera starent) alii motu, independentibus a peccato ad ea instituendas & quidem quaestio non procedit in hoc sensu, quis enim poterit nisi temere decernere, vel diuinare, quid tunc Deus veller facere, cum Deus esset liber ad sacramenta tunc instituenda, vel non instituenda. Posterior ergo sensus est, quid tunc fieret ex vi prædicti decreti: hoc est, sicut dum queritur, an si Adamus non peccasset, Christus veniret? Theologi, qui id communiter negant, non intendunt negare potentiam Deo mitterendi Christum, etiam si non essent peccata: nec intendunt etiam decernere, quod certissime in illis circumstantiis Deus nollet assumere carnem: quomodo enim possumus hoc conditio contingens diuinare? sed solum affirment, ex vi prædictis decreti non venturum tunc Christum, quia hoc decretum Incarnationis, quod nunc est, habuit pro motu adequato redemptiōne generis humani, quare ablatu eo motu, Christus non veniret ex vi huius decreti. An vero tunc haberet Deus aliud decretum Incarnationis ex alio motu? non possumus seire. Sic in præsenti solum querimus, an ex vi prædictis decreti, quo sacramenta voluntaria sunt, debuissent etiam esse, licet status innocentiae perseverasset, & Adamus non peccasset.

His positis, conuenient omnes in eo, quod in statu innocentiae ante peccatum de facto nulla fuerunt sacramenta, vt probant Suarez, scilicet 3. § secundò dicendum est, & Valquez dñp. 130. n. 30. opusimum enim absque ullo fundamento fingeretur, cum nullum exest in Scriptura, aut Patribus vestigium talis sacramenti, nec sit credibile fuisse institutum sacramentum pro illo statu, quem Deus sciebat adeo brevi tempore duraturum, & per consequens initiale fortis sacramenti institutione. Matrimonium autem Adæ & Èvi, aliquando appellatur sacramentum in latiori significacione, prout sacramentum significat *mysterium*, eo quod illud Matrimonium fuit aliquique signum defensionis futurae Christi cum Ecclesia, vel Verbi cum natura humana.

Difficilis tota est de secundo sensu, an si status ille diuturnior fuisset, instituta fuissent sacramenta in illo? P.Valquez n. 24. dicit, hanc propositionem, *si status innocentiae perseverasset, essent sacramenta*, & hanc, *si status innocentiae perseverasset, sacramenta non essent*: utramque esse falsam, quia ut conditionis sit vera, debet esse connexio inter conditionem, & conditionatum, ita ut una pars sit causa, vel occasio alterius. Adamum autem non peccare, seu statum innocentiae perseverare, non esset causa, ut instituerentur sacramenta, vel non instituerentur; ergo utramque propositione est falsa, unde num. 28. & 29. docet idem de his duabus propositionibus, *Si Adamus non peccaret, aliqui eius posteri peccarent. Si Adamus non peccaret, nulli eius posteri peccarent*. Utramque enim dicit esse falsam propter eandem rationem.

Hæc doctrina nullo modo placet. Primo, quia ut alibi dixi, verius existimo, propositiones etiam illas, quarum conditio non est causa, nec occasio consequentis, adhuc posse habere aliquam veritatem, si non

^{4.}
Notandum
secundò in se-
cundum sensu
duplicem alii
contineri.
Primus.

^{5.}
In quibus
omnes conve-
niunt.

Suarez.

Vasquez.

^{6.}
Difficultas in
quo sit.

Vasquez.

Dicitur.

Vasquez.

^{7.}
Rejicitur
Vasquez.

non proferantur in sensu causalitatis; sed significant solam concomitantiam. Deinde, quidquid sit de hoc, propositiones adductae sunt verae etiam in sensu causalitatis: nam illa propositio, *Si Adamus non peccaret, sacramenta essent*; non est sicut illa, *Si Turca raus dorminierit, Petrus dabit mihi librum*: nam somnus Turcae disparat se habet ad librum mihi dandum, vel non dandum: at verò negatio peccati Adae non se habet disparat ad sacramenta, sed ut aliquid, à quo possit impediti sacramentorum institutio. Quare habet se sicut hæc propositio: *Si non peto librum, Petrus illum mihi dabit*: nam licet negatio petitionis non sit causa dandi librum, est tamen id quod posset impeditre quod datur, & sensus est, *Etiam si non petam, adhuc Petrus dabit mihi librum*; qui sensus vistissimum est, in his propositionibus, sicut è contra potest esse vera illa, *Si non peto, Petrus mihi non dabit librum*; quia negatio petitionis concurreat ad non dandum librum, tanquam aliquid remouens causam libri, sic etiam hæc posset esse vera, *Si Adamus non peccasset, nulla essent sacramenta*: quia negatio peccati concurret tanquam aliquid remouens causam instituentem sacramenta. Poterit etiam esse vera illa, alia, *Si Adamus non peccasset, essent sacramenta*, quia sensus est, *Etiam si Adamus non peccasset, adhuc remaneret causa, ratione cuius de facto darentur sacramenta*: manet ergo locus praetenti difficultati, ut quaramus utram illatum propositionum vera esset ex vi præsentis decreti.

8. *Sententia Suæ et rei affirmata.* Suarez dñp. 3. dicit, in illo statu, si perseverasset, fuisse futurum in primis cultum Dei exterrum, & quidem publicum, & publica auctoritate exhibitum; nam hoc consentaneum est homini, qui de se ordinatur ad vitam politicam, & socialem, in qua oportet, quo homines congregantur, & viventur in eamdem professionem vera fidei, quod fieri non posset sine publicis actionibus ad id ordinatis. Unde infert, possibilem tunc fore cultum sacrificij, qui aptissimum est ad calendrum Deum, immo credibile esse, quod de facto esset sacrificij vius in illo felici statu. Denique adductis multis congruentiis, existimat futura fuisse tunc etiam aliqua sacramenta, v.g. Eucharistie, & Ordinis, licet non fuisse alia, quæ dicunt ordinem ad peccatum, qualia sunt Baptismus, Peccnitentia, &c. Hæc autem sacramenta, quæ tunc essent, haberent etiam suam efficaciam à Christo, quem supponit, adhuc Adamo non peccante, fuisse venturum, quare etiam putat, illa sacramenta non fore insituenda ante Christi adventum, sed post Christum à quo haberent suam efficaciam. Denique addit, in sententia docente, Christum non venturum, si homo non peccaret, probabilius esse, quod nulla tunc essent sacramentum quia omnia sacramenta de facto ordinantur ad significandam gratiam Christi, tunc etiam quia si Incarnatione ipsa, ad quam ponendam essent proculdubio plures, & maiores congruentia, adhuc non conceditur ponenda, minùs debent concedi ponenda sacramenta, ad quæ licet aliquæ sint, pauciores tamen, & minores sunt congruentia.

9. *Prima eti- clausa de possi- bili affirmata,* non pauciores congruentia potuisse suppere, ut tunc etiam insituarentur: quia desumi possunt partim ex utilitate rerum sensibilium ad significanda mysteria spiritualia, partim ex augmentatione gratiarum ex opere operato, quod sequeretur ex usu illorum sacramentorum: nam sicut etiam tunc essent viles imagines, & picturæ Sanctorum ad excitandam eorum memoriam, & effectum erga illos; sic etiam

posset Deus vti aliquo signo sensibili, ad significanda sua beneficia, & in usu illius signi sanctificate homines; sicut enim ad exercitium obedientiae prohibuit usum ligni scientia boni, & mali; sic posset ad eundem effectum præcipere usum alterius arboris, & in illo usu hominem sanctificare, de quo latè Suarez scilicet 4. vbi affert alias congruentias.

Dico secundò, si Adamus non peccasset, non fuissent illa sacramenta ex vi præsentis decretri. Hæc est communis Theologorum, vt constat ex iis, quos latè recenser Vasquez in præfeti cap. 2. cuius tamen rationem iam supra reiecumus: nec etiam probamus hanc conclusionem ex eo, quod hoc decretum habebat pro obiecto hominem lapsum, quare si homo non peccasset, proculdubio non potuisse esse hoc idem decretum, sed debuisse esse aliud. Hæc, inquam, ratio non est ad rem, quia ut in simili notauimus suprà tom. 1. disp. 7. sect. 5. num. 60. quando querimus, an Incarnatione, v.g. futura esset homine non peccante, non alligatur questio ad hoc numero decretum, ita ut fuisse Incarnatione volita eodem omnino decreto, hoc enim repugnat, si nunc volita est in remedio peccati, saltem ut propter motiuum partie, sed sensus est, an ex modo, quo Deus nunc fertur in Incarnationem, arguantur bene, quod etiam si deesset motiuum peccati, adhuc Deus voluisset Incarnationem propter aliud motiuum, quod adhuc remaneret: sic enim si aliquis vult dare librum mihi, & propter preces amici, & ex motiuo misericordia, tanquam propter duo motiuia adequare, colligimus bene ex hoc modo, volendi, quod etiam si deesset preces amici, dedisset, non quidem hoc eodem decreto, nam hoc decretum respicit illa duo motiuia. In hoc ergo sensu dicimus, in præsenti, Deum de facto ita voluisse sacramenta ut ex modo, quo ille voluit, non possit argui, quod ea vellet hoc, vel alio decreto, si deesset peccatum primi hominis. Quare negamus, sacramenta futura ex vi præsentis decreti, hoc est, ex hoc decreto non ostendi, ea tunc fuisse futura.

Conclusio ergo sic explicata probari potest primò, quia de facto sacramenta omnia volita sunt à Deo propter Christi merita, & propter gloriam Christi, quæ ex illis resultabat; & licet voluerit etiam illa propter salutem nostram, hanc ipsam tam salutem, & iustificationem nostram voluit propter merita Christi: suppono autem, homine non peccante, Christum non venturum ex vi præsentis decreti ut suprà probauimus dicta disp. 7. ergo ex vi præsentis decreti nulla etiam fuisse sacramenta.

Secundò probatur, quia de facto etiam posito Christo mediatore, & redemptore, adhuc non fuerunt sacramenta generaliter instituta pro omnibus hominibus lapsi, nam Adamus, & Eua post lapsum non habuerunt de facto aliquid sacramentum, quo repararentur, vel quo crescerent in gratia; ergo ex iis, quæ de facto voluit Deus, non potest argui, quod si homo non peccaret, instituisset sacramenta pro omnibus aliis, qui postea fortasse laborerentur.

Confirmatur, quia de facto Matrimonium non fuit sacramentum in illo statu, vt diximus, immo nec etiam in tota lege antiqua ergo non est vnde colliganus, quod Sacerdotium, (si forte tunc fuisse Sacerdotium & sacrificium) fuisse sacramentum, non enim esset maior ratio de uno, quam de alio.

Dices, hoc argumentum posse retorqueri contra nos, nam de facto Matrimonium non fuit sacramentum in lege antiqua, & tamen in lege noua incepit esse sacramentum ergo licet à principio non fuisse sacramentum in statu innocentia, adhuc potuisse postea instituti temporis decurso. Responde-

10.
Secunda con-
clusio neganti
ex vi præsen-
tia decretri.

Expli-
ca-
tio
conclu-
sio.

11.
Ratio prima
conclu-
sio.

Supponit ho-
moine non pec-
cante Christi
non venturū,

12.
Secunda ra-
tio.

13.
Inflantia.

Dilatit.

tur in primis, licet id potuisse fieri, non posse tam
en argui ita futurum ex iis, quae Deus de facto fe-
cit: deinde est ratio clara differentia, nam de facto
Matrimonium fuit institutum sacramentum nouum,
sicut & alia plura in lege gratiae, propter efficaciam
meritorum Christi, qui iam venerat, & potentius
influebat in tempus subsequens: at verò in statu
innocentiae, cum non esset futurus Christus, ut sup-
pono, non apparet, cur sacramenta si futura essent,
non fuissent instituta ab initio, illa saltem, quorum
capax erat Adamus & Eva, quale erat Matrimonium.

14.
Institutio.

Diluitur.

15.
Institutio.

Diluitur pri-
mo.

Secundum.

16.
Valquez.

Inferior re-
ponsio ad du-
bium, utrum
Adamo non
peccante &
Christo ve-
niente futura
essent sacra-
menta.

tem nulla opus esset medicina, ergo cessarent mo-
tua presentis decreti.

Verior tamen videtur pars affirmativa, pro qua
potest retorqui utrumque argumentum Patris
Vasquez: nam primum, si aliquid probat, probaret
etiam, tunc nihil profus dandum hominibus pro-
pter Christi merita, quidquid enim iis de facto da-
tur, datur propter merita passionis Christi: quare
non existente illo motu passionis, nihil daretur
propter Christum. Consequens autem est incredibile, ut constat, ex affectu enim quo Deus diligit il-
lam humanitatem Verbo unitam, & ex infinito va-
lore quorumcunque operum Christi, arguitur be-
ne, quod tunc etiam manerent principalia motiva,
qua nunc sunt, ut Deus veller alicere homines ad
Christum, quod non melius fieret, quam si Christus
eos sibi beneficiis, & gratiis obligaret: esset enim
Christus tunc etiam caput hominum, & per conse-
quentes deberet in illos spiritualiter influere; habe-
rent etiam eius merita valorem, & condignitatem
infinitam, unde Deus non relinqueret illa absque
præmio: cum autem Christus sibi non indigeret
præmio, deberet præmiari in aliis hominibus sibi
carnis, & naturæ communicatione coniuncti; sicut
ergo de facto in præmium meritorum Christi in-
stituta sunt sacramenta, qua afferant gratiam susci-
pientibus, non est, cur tunc id etiam non fieret, cum
tunc etiam premienda essent Christi merita: & li-
cet tunc non essent omnia motiva, qua nunc sunt,
scilicet passio, &c. essent tamen æquivalenter, quia
illa merita æquivalerent his, cum haberent etiam
valorem infinitum, sicut hæc habent.

18.
Argumen-
tum etiam se-
cundum re-
torquatur.

Dices iterum, potuisse institui saltem sacramen-
ta aliqua in illo statu, que licet non afferent gratia-
m suscipientibus, significantur tamen gratiam, sicut
in lege antiqua licet sacramenta non darent
gratiam suscipientibus, erant tamen sacramenta, &
significabant gratiam aliis dandam. Respondebur,
in lege antiqua fuisse talia sacramenta, quia pote-
runt saltem significare, & promittere gratiam futu-
ram postea per Christum. At verò in statu innocen-
tiae, in quo non esset futurus Christus, quem sacra-
menta significant, & promitterent, non apparet, ad
quid debuissent institui, nisi ad causandam gratia-
m insuscipientibus, quam tamen sacramenta le-
gis antiquæ non causabant, & saltem ex vi præsentis
decreti non potest colligi, id tunc fuisse faciendum.

Instabat aliquis adhuc, qui ex affectu, quo Deus
de facto procurauit salutem, & reparationem ho-
minis lapsi, videtur argui, quod etiam Adamo non
peccante, & peccantibus aliis multis ex eius poste-
ris, non derelinqueret eos Deus absque remedio, sed
daret iis aliquid sacramentum Pœnitentiae, ut
possent resurgere. Respondeatur tamen: Primo, si
argumentum aliquid probat, probaret etiam, quod non
peccante Adamo, & peccantibus aliis ex poste-
ris veniret similiter Christus, ut quereret homines
lapsos: consequens autem negauimus dicta disp. 7.
fect. 5. quia de facto Christus venit, ut repararet
genus humanum, quod totaliter fuerat perditum; si
autem una pars sola periret, non fuisse idem mo-
tivum; quare ex eo, quod nunc miserit Deus Christum,
non potest argui quod tunc etiam mitteret
eum. Secundo addere possumus, licet tunc Deus
daret aliquid remedium lapsi, non sequeretur,
quod daret illis aliquid sacramentum: imo retor-
quetur argumentum, nam de facto in toto tempore
legis antiquæ, hominibus peccantibus, actualiter
post dimissum sibi originale non erat aliquid re-
medium sacramenti, sed sola contrito; ergo in illo
alio statu in quo non essent merita Christi venturi,
multò minus debuissent institui sacramentum ali-
quod in remedium eorum, qui peccassent, imo pos-
set dubitari, an tunc contritionis remedium sufficeret;
nunc enim post peccatum primi parentis ex
meritis Christi prouenit, quod Deus acceptet con-
tritionem peccatoris, tanquam dispositionem in-
fallibilem, ad iustificationem; suppono enim, con-
tritionem non iustificare formaliter, sed esse dispo-
sitionem solum de congruo, licet infallibilem ex le-
ge Dei; tunc autem non positis, nec ponendis meri-
tis Christi, non est, unde ira certè argui posset, quod
contrito deberet habere eandem vim ad Deum in-
fallibiliter placandum.

Ex dictis infero primum, quid respondentum sit
ad illud dubium, an si Christus veniret, Adamo non
peccante, futura essent sacramenta: ad quod P. Val-
quez num. 25. responder negatiuè, tum quia de facto
omnia sacramenta instituta sunt ex merito passio-
nis Christi, tunc autem Christus non esset venturus
in carne passibili: tum etiam, quia sacramenta de
facto instituta sunt, in modum medicinae; tunc au-

19.
Inferior re-
ponsio ad
alium dubium.

Inferior secundum obiter, quid dicendum sit ad illud
aliud dubium: si Christus non esset venturus, &
perseueraret status innocentiae, quo casu diximus,

ex

*Pars negotia-
tus ex proba-
bili coniectu-
ra colligitur.*

ex vi praesentis decreti, non fuisse futura sacramenta, an scilicet tunc ex vi alterius decreti fuisse? nam licet non esset ex vi huius decreti; possumus tamen per probabiles coniecturas ex iis, quae Deus nunc voluit, coniectari, quid in eo rerum ordine fecisset Deus. Et quidem, si ex iis, quae nunc de facto fecit, coniectandum est, dicendum videtur, quod si iuxta id quod de facto fecit, tunc esset operatus, nulla institueret sacramenta, etiam ex vi alterius decreti; si enim de facto, praeuisus iam meritis Christi venturi, & passuti, adhuc in toto tempore legis antiquae nulla fuerunt sacramenta, quae cauarent gratiam in adultis contra peccata actualia, ut infra videbitur, neque etiam pro illis, qui in peccatum laborerent, sed adulti iustificabantur a peccatis suis personalibus per solum remedium Poenitentiae, & contritionis, nec ipse Adamus habuit ex meritis Christi aliquod sacramentum, quo iustificaretur a suo peccato, sed solum idem contritionis remedium, quantum in non praeuisis Christi meritis dari debuissent illa remedia extraordinaria sacramentorum in statu innocentiae, pro iis qui tunc peccassent? Pro expiatione autem peccati originalis, aut pro infantibus, nullum etiam esset tunc necessarium sacramentum, cum nullum fuisse tunc originales peccatum, & infantes omnes nascerentur in gratia; denique nec essent sacramenta vacua, sicut fuerunt in lege antiqua, quia haec de facto significabant gratiam saltem futuram postea per Christum; tunc autem hoc non haberent, cum non esset futura gratia per Christum: quare ex nullo capite videntur futura tunc sacramenta, si res menfuranda esset iuxta id, quod de facto Deus fecit ex praesenti decreto.

20. *Virum vero
in lege naturae
est remedium
pro lapsis.*
*Maius du-
bium est.*

Maius dubium esse posset, an pro lapsis daretur tunc remedium contritionis, sicut dabatur in lege antiqua, ita ut contrito infallibiliter afferret peccati veniam: diximus enim supradicto, ex vi praesentis decreti, non dandum tunc tale remedium, cum nunc efficacia contritionis ad delendum peccatum orta fuerit ex Christi meritis, propter que acceptatur a Deo illa nostra tenuissima satisfactionis pro peccato; quare si non esset extirta Christi merita, non esset tale remedium ex vi praesentis decreti. Hinc autem fieri videtur, quod nec ex vi alterius decreti esset, si Deus operatus esset conformiter ad id, quod de facto obseruavit, nam de facto ita Deus condonat peccatum homini contrito, ut licet contrito non sit satisfactione condigna: inueniat tamen Deus semper satisfactionem condignam, & superabundantem, si non ex parte peccatoris, saltem ex parte Christi, cuius satisfactione applicatur pro homine contrito; quare licet peccatori remittatur gratis debitum peccati, illa tamen remissio non sit gratis, sed pre pretio plusquam condigno respectu Christi, atque ideo nunquam remittitur peccatum sine sufficienti satisfactione: tunc autem nulla esset talis satisfactione condigna, nec ex parte ipsius peccatoris, ut constat, nec ex parte alterius, cum non esset futurus Christus ergo vel remitteretur peccatum absque satisfactione condigna, quod non est conforme ad id, quod de facto Deus facit, vel non remitteretur peccatum, etiam posita contritione. Aliunde tamen videtur consonum naturae humanae, ut post peccatum non maneret adhuc in hac vita, & ablique spe venia posset enim augere demeritum nouis peccatis, & non posset augere meritum, cum non posset gratiam recuperare; hoc autem non videtur consonum statui viatoris; quare cum Deus hanc vitam voluerit esse spatium viæ humanae, consonum videatur, ut vellet dare aliquod remedium, vel spem veris penitentibus.

Ceterum haec ratio multum probat; probaret enim ex vi praesentis decreti debuissi tunc etiam contritionem esse remedium infallibile ad iustificationem, si enim Deus absolutè voluit non dari spatium viæ, quod non sit aquæ aptum ad merendum, ac ad demerendum, & voluit etiam tempus huius viæ esse spatium viæ, debuisset tunc ex vi praesentis decreti vel tollere statim de medio eum, qui peccaret, vel dare illi spem reparationis, si ageret poenitentiam. Quare ad hanc rationem responderi posset, de facto prouenire ex meritis Christi, quod spatium huius viæ sit semper aptum ad merendum, sicut ad demerendum: secluso autem beneficio Dei per Christum, non esset mirum quod homo maneret in statu viæ, & non posset mereri de condigno, licet adhuc posset demereri; nam de facto Angeli, quorum via non fuit alligata ad vincum instantis iuxta veriorē sententiam, sed correspondens alii morula nostri temporis, adhuc qui peccaverunt initio illius morula, remanserunt viatores per totam morulam, intra quam tamen nemo illorum poenitentiam egit, nec iuxta communem sententiam potuit saltem potentia moralis agere poenitentiam; non ergo est contra statum viæ, quod non possit ultra mereri; satis est, quod potuerit, licet iam ex sua culpa non possit, in modo de facto contingit, hominem aliquem iamiam moriturum non posse mereri, quia est in peccato, & nihil cogitat de mortuis poenitentiae; & tamen pro illo breuissimo tempore potest tunc adhuc peccare, si cogitat actu de obiecto prohibito, quod potest libere velle, aut nolle. Ecce hic homo adhuc est in via, & potest peccare, non potest tamen iam conuerti, aut mereri, propter inconsiderantiam, quam iam habet mortuorum poenitentiae. Sic ergo in illo statu posset homo manere adhuc in statu viæ sine spe venia, quam tamen carentiam spei, & impotentiam merendi ipse sua culpa incurrit. Sed licet non posset mereri, posset tamen, si vellet, non demereri de novo, nec augere sibi pœnam nostris peccatis. Itaque, si ex iis, quae Deus fecit, coniectura sumenda esset, magis coniectaremur, contritionem tunc non futuram, fuisse remedium infallibile ad iustificationem; licet nec hoc ipsum affirmandum esset, ut certum, quia benignitas, & misericordia Dei erga homines, ma- *In hunc punctum
xime erga poenitentes, aliunde suadet non leviter, nihil assertum.*
Deum tunc aliquod remedium poenitentibus fuisse concessum, quare in hoc punto, nihil possumus asserere, sed id totum diuinæ sapientia relinquere.

SECTIO II.

*Virum in lege naturae, & scripta fuerint
Sacramenta.*

Per statum legis naturae intelligimus statum ab Adamo peccato usque ad legem scriptam datam per Moysen; quia tamen de Circumcisione est scripta, & proprius erat illius populi Iudaicæ, cui lex data fuit, atque ideo videtur comprehendere sub sacramentis legis antiquæ, de quibus postea sermo erit. Loquendo itaque de statu legis naturæ in hac consideratione, potissimum dubium est circa remedium illud, quo infantes liberabantur ab originali, & fuerit verum sacramentum postea facilius erit de aliis sacramentis decernere.

Primum ergo dubitatur, an fuerit in illo statu remedium

Vasquez.

Vera & com-
munis inten-
tia affirmat.24.
Augustin.Gregor.
Beda.Bernard.
Hugo.25.
Ratio conclu-
sionis.
Innoc. III.26.
Inflantr.
Dilutur.27.
Dubitatur,
an pro tali re-
medio suffi-
cere fides pa-
rentum inter-
na.
Aliqui affir-
mant.
S.Thom.
Vasquez.

medium aliquod pro parvulis decadentibus antevolum rationis? Nonnulli enim, quos tacite refert Vasquez infra queſt. 70. diff. 1. 65. num. 1. sentiunt, eos parvulos omni remedio caruſſe, sicut nunc carent iij, qui moriuntur in vtero, vel qui nati non habent occasiōnem Baptismi ſuscipiendo. Communis tamē & vera intentia, nemini ferē diſſidentem, concedit, illos habuisse remedium aliquod ex diuina ordinatione. Videatur Vasquez vbi ſuprā, & Suarez in praefenti diff. 4. ſect. 1.

Probatur primò ex Auguſtinō lib. 2. de nuptiis, & concupiſcentiis, cap. 11. & clarior lib. 5. contra Iulianum Pelagianum, cap. 21. poſt medium; vbi ſic ait, *Nec ideo tamen credendum eſt, & ante datam Circumſiſionem famulus Dei, quandoquidem in eis erat mediatrix fides in carne veniūi, nullo ſacramento eius opitulatos fuſſe parvuli ſuis, quamus quid illud eſſet, aliqua neceſſaria cauſa Scriptura latrē voluerit.* idem habet Gregorius lib. 4. moral. cap. 2. Beda lib. 1. in Lucam, cap. 8. & homil. de Circumſiſione Domini inter homilias hyemales de Sanctis, tom. 7. Bernardus epif. 77. & Hugo de S. Victore lib. 1. de sacramentis, p. 11. cap. 6. & p. 12. cap. 2. poſt medium, quorum verba vide apud Autōres citatos.

Secundò probatur ratione generali defumpta ex Innocentio III. in cap. Maiores, de Baptismo, vbi de remedio parvolorum loquens, quod per Baptismum, vel Circumſiſionem collatum eſt, ſubdit: *Absit enim, ut vniuersi parvuli pareant, quorum quotidianata multitudine moriuntur, quin & iſipsis misericors Deus, qui neminem vult perire, aliquod remedium procurauerit ad ſalutem.* Quæ ratio, cum vniuersalis sit, eodem modo probat, remedium aliquod datum fuſſe pro illo ſtatu legis naturæ: Deus enim omnium ſalutem vult; quare ſaltem in genere, & per ſe loquendo aliquod remedium omnibus debuit prouidere. Denique, ſi in lege Moysis pro masculis parvulis erat remedium Circumſiſionis contra originale peccatum, non eſt credibile fœminas, quæ circumcidī non poterant, caruſſe aliquo remedio; ergo fatendum eſt, illis potuſſe adhuc applicari remedium legis naturæ. An verò Circumſiſio habuerit vim contra originale, poſtea examinabimur.

Dices; nunc etiam relikt ſunt abſque viro remedium iij omnes, qui moriuntur in vtero. Respondeatur; in primis hos eſt paucos, ſi cum iis conſeruantur, qui moriuntur poſtea in infantia. Adde, iis etiam fortalſe prouidile Deum, qui paratus erat eos in lucem hanc edere, ſi parentes aliquibus inspirationibus internis ſe gubernari permifſerent: de quo in materia de prædictatione, & licet iis etiam, qui nati moriuntur, potuſſerit ita prouidere dando folium parentibus cogitationes in ordine ad aliquid faciendum, quod ſi heret, filii peruenient ad aetatem adulatam; adhuc tamen haec prouidentia ita remota non videtur pro iis ſufficiens, quia pro neceſſitate ordinaria requiritur prouidentia, & remedium magis ordinarium; quare licet pro iis, qui extraordinaire moriuntur in vtero, ſufficiat illa prouidentia extraordinaire pro iis etiam, qui penè innumeris quotidie moriuntur in infantia, requirebatur remedium commune, & ordinarium.

Hoc ergo ſuppofito, dubitatū ſecondū, an pro remedio parvolorum ſufficeret ſola interna fides parentum, an exigetur aliqua actio externa? Plures dicunt, ſolam fidem internam fuſſe ſatis abſque viro actu extero. Hos refert latè, & ſequitur Vasquez d. diff. 165. cap. 3. & videtur S.Thoma in 4. d. 1. q. 2. art. 6. q. 2. Et probatur ex modo loquendi Patrum, qui ſoli fidei maiorum tribuunt iuſtificatiōnem infantium in legi naturæ. Sic enim videntur loqui Gregorius, Beda, Bernard, locis ſupra citatis.

Contra ſententia communis videtur, & veſtior, quam docent communiter Scholastici, quos congerit, & ſequitur Suarez ſect. 2. candē ſequitur P. Coninch hoc art. 3. dub. unico, & videtur eſſe clara S.Thoma in praefenti, vbi vniuersaliter docet, debuiſſe poſt peccatum eſſe ſigna aliqua viſibilia, quibus ho-

mo fidem ſuam proteſteſtar de futuro Salvatoris aduentu, quæ ſigna dicuntur sacramenta, quia poſt

peccatum nullus ſanctificari poſt, niſi per Chriſtum, quæ ratio clare probat, infantes illos debuiſſe

iuſtificari per ſignum viſibile protestatum Chriſti.

Quare non immerito exiſtimatur mutaſſe, vel

limitaſſe, quod dixerat in 4. ſententiarum. Solūm

videtur obſtare, quod inſta queſt. 70. art. 4. ad ſecun- Explicatur locum D.Th.

dum, dicit, quod ante Circumſiſionem, non requirebatur

aliquod ſignum protestatum huic fidei, quia nondum

homines fideles feciſſum ab infidelibus cooperante adunari

ad cultum viuus Dei. Ceterum ibi poſt intelligi,

quod ſolum excludat ſignum aliquod determina- Pueri iuſtifi- cabantur fidei

tum, & miſticum, non veſtior ſignum aliquod ſimpli- Mediatoris facta illorum

x, & indeterminatum; hoc enim videtur comprehendere nomine ipius fidei, & ipſe S. Doctor statim ſubiungit: *Probabile tamen eſt, quod parentes fideles pro parvulis natis, & maximè in periculo exiſtentibus ali- quas prece Deo funderent, vel aliquam benedictionem eiis adiberent, quod erat quoddam ſignaculum fidei.* Quo etiam modo intelliguntur Partes illi, qui dicunt, tunc ſola fide pueros fuſſe iuſtificatos: non enim excludunt fidem exterius manifeſtatam, ſed excludunt aliud quocunque ſignum, vt Sacrificium, Circumſiſionem, &c. nam ſicut infidelitas, vel hærefia ſimplicer non accipitur, niſi pro infidelitate, vel hærefi exteriis manifeſtata; ſic fides non excludit, ſed potius includit eius manifeſtationem externam: iuſtificabantur ergo pueri ſola fide Mediatoris; ſed tamen fide quæ eſt facta illorum per aliquam exteriis actionem; ſicut enim percuſſi olim a ferentibus ſanari non poterant, niſi alpicterent in ferentem æneum à Moyle exaltatum; ſic exaltatio portuit Chriſtum, ut omnia qui credit in ipſum (hoc eſt, alpicere in illum) non pereat. Pueri ergo, qui ſe ipſis oculis non poterant leuare ad ferentem, hoc eſt, ad Chriſtum venturum Mediatorē, neceſſe habebant aliorum manibus deferri, & hoc faciebant parentes, dum filios ad Chriſtum dirigebant, & corrum nomine credebant Chriſtum venturum, qua tamen debebat eſt actio externa, ut aliquo modo confeſeretur eſt actio Filii; nam inter homines voluntas mērē interna non obligat vnum alteri, nec facit quod actio viuus ceneſatur prodefſe, vel obſe- alteri.

Confirmari autem poſt rufus hic ſenſus ex verbi Auguſtinii ſuprā adduſtis, vbi non ſolum di- Confirmatur ex verbis Au- cit remedium illud fuſſe verum ſacramentum, ſed addit, quid illud fuerit, aliqua neceſſaria cauſa Scriptu- gustinii.

ram latrē voluſſe. Supponit ergo, fuſſe aliquem acutum exteriis; nam internus non latet, ſi qui- dem compertum eſt fuſſe acutum fidei circa Media- torē venturum, ſed quia non erat ſine actu extero,

de quo neſcimus, qualis fuerit, ideo dicit Auguſtinus, aliqua cauſa illud ſacramentum latuſſe.

Rationes item pro hac ſententia plures congerit Suarez. Primò, quia per hoc remedium parvuli ini- Prima ratio. tiabantur, ſeu confeſerabantur Deo. Secundò, quia Secunda ratio. ad ſalutem requiruntur & fides, & profeffio fidei. Tertiò, quia aggrediebantur Ecclesiæ viſibili; ergo Tertia. per ſignum aliquod viſibile, ut poſſet conſtrare. Quarò, quia coniungebantur Chriſto ut capit; Quarta. Chriſtus autem futurus erat caput viſibile Ecclesiæ. Quintò, quia peccatum originale cōmunicatur per Quinta. actionem ſenſibilem; ergo & remedium ita debebat communicari.

communicari. Sexto, quia hic est modus proportionatus, quod homo communicat suam fidem alteri per actionem humanam, & externam. Me maximè mouet, quod si sufficeret fides interna, non video cur non posset illud remedium applicari parvulis absentibus, cum actio interna non indiget propinquitate sui obiecti, vt feratur in illud, unde posset unus homo quotidie applicare suam fidem omnibus parvulis totius orbis, & eos omnes iustificare, quia, vt postea videbimus, non soli parentes hoc remedium poterant validè adhibere, saltem in casu necessitatis; quare potuisse quilibet applicare suam fidem pro omnibus parvulis existentibus in casu necessitatis, & illos oīnes liberare ab originali, ita ut nullus vñquam periret ex defecto remedij, immo nec video cur non posset prodesse existentibus in vtero, nam sicut dicitur, vel interpositio parvitis non impedit efficaciam illius remedij merè intentionalis; sic nec interpositio vteri materni. Hæc autem omnia videntur manifesta absurdia, nec ab Auctòribus contrariae sententiae conceduntur.

31.
Præcluditur
intentionis.

Nec satis facit dicere, quod puer dum est in utero non censetur habere personam distinctam à matre quoad humanam cognitionem, hoc enim solum referret in ordine ad actiones physicas, & sensibiles, non verò in ordine ad intentionales, quare sicut potest aliquis orare pro pueri, dum est in utero, & pro illo ieiunare, ac alia opera pietatis applicare, sic posset pro illo applicare suam fidem, nisi exigetur alia actio requiriens præsentiam sensibilem; ideo enim nunc non potest baptizari, quia impedit obstaculum vteri illam actionem sensibilem, quod impedimentum ad fidei applicationem parum referret.

32.
Valquez.
Ratio Vaf-
que pro con-
tra senten-
tia negatur.

Diparitas
alutorum &
parentium.

P. Valquez mouetur potissimum ad negandam necessitatem actionis externæ, vt ipse fatetur num. 15. eo quod alibi negauerat Circumcisionem fuisse causam gratiæ etiam parvulis, vnde consequenter debebat negare omni aliud sacramentum sensibile ad hunc effectum. Ego tamen, licet existimem, illam sententiam, quod attinet ad Circumcisionem, satis probabilem, vt postea videbimus, non ideo tamen censeo de remedio legis naturæ idem esse dicendum; quia testimonia Scripturae, & Conciliorum, vt ibi videbimus, loquuntur solum de Circumcisione, vel ad summum de factamentis legis antiquæ, que dicunt fuisse vacua, & inefficacia; hoc autem de quo nunc loquimur, non pertinet ad legem illam, sed ad statum legis naturæ. Quare non est inconveniens concedere fuisse verum sacramentum, (hoc enim nomine appellatur ab August., & aliis, & vñdimus) & caufatiuum gratia. Hoc tamen libenter concedam, scilicet fuisse solum pro parvulis, qui non poterant alio modo iustificari, non pro adultis, qui poterant per dilectionem Dei, vel per contritionem iustificari, cùm enim in illo statu solum videatur prouisum in necessariis, non est cur illud remedium fuerit institutum pro adultis, quibus non erat necessarium, cùm alia via possent sibi consulere: Quare sicut nec pro lapsi dabatur sacramentum Penitentiarum, sed solum remedium contritionis; idem videtur dicendum quoad primam iustificationem, non fuisse aliquod sacramentum pro illis, sed solum dilectionem, vel contritionem. Quod enim S. Thom. in 4.d. 1.q. i. art. 2. dicit in illo statu fuisse sacramentum Penitentiarum, intelligendum est, latè accepto nomine sacramenti, nam ibi etiam dicit, fuisse tunc sacramentum Matrimonij, cùm tamen certum sit, Matrimonium ante legem gratiæ non fuisse verum sacramentum. Ceterum quia adulti, qui ab infidilitate conuertebantur, aggregabant se Ecclesiæ, oportebat saltem ex præcepto, quod vterentur aliquo

signo externo, quo suam fidem protestarentur, & vt constare posset Ecclesiæ de ipsorum reductione.

Durandus in 4. d. 1. quest. 8. negat illud signum sensibile fuisse sacramentum verum, quia non erat determinatum institutum à Deo, sed solum in genere, vt fieret aliquod signum exterius protestacionum, & manifestacionum, quocunque illud esset. Hæc tamen sententia communiter relictur & merito, quia ad rationem sacramenti parum refert, quod institutio sit circa aliquod signum determinatum, vel circa disiunctum ex multis. Sic enim suprà vidimus, sacramentum Ordinis non habere ex institutione Christi omnino determinatam materiam, sed hanc, vel illam, dummodè sit apta ad significandam traditionem protestationis, &c. Et quidem satis verisimile est, non fuisse in illo statu determinatum à Deo aliquod signum exterius, sed hoc fuisse relictum arbitrio singulorum, vt latè probat Suarez, s. 1. Vnde fortasse emanauit vñsus in nationes gentium aliquod signum religiosum exhibendi circa infantes ad eorum sanctificationem: sic enim refert Festus, Romanis morem fuisse octauo die maribus, & nono feminis nomen imponendi cum lustratione, & emundatione, quem diem lustricum appellabant Athenienenses etiam, teste Suida, decima nocte solebant inuitare cognatos, & notos ad epulas, vt adfissent sacrificiis, quæ Deo offerebant pro infante; & tunc etiam nomen illi imponebant: quod de aliis etiam gentibus facile posset obseruari. Vnde credibile est, aliquod vestigium apud illas manisse illius primæ institutionis qua ex diuina ordinazione infantes aliqua externa actione purgabantur, & dicabantur Deo, per fidem vñus mediatoris.

Dices, etiam in nostra sententia videri iam concedi, faciliorem fuisse tunc viam salutis parvulis in legi naturæ, quam sit nunc in lege gratiæ, nunc enim determinatur materia, & forma sacramenti necessarij, scilicet aqua cum talibus verbis, tunc autem quilibet verba sufficent ad saluandum puerum absque alia materia. Respondetur negando sequelam, quia tunc requirebatur necessario ad valorem remedij fides explicita Christi venturi, cuius protestatio exterior fieret; quæ fides Christi difficulter tunc erat, quam nunc sit aqua, & talia verba, tum propter tarditatem hominum, & obscuritatem mysterij, tum propter ignorantiam, quæ apud plures latè grassabatur, tum denique, quia actus fidei secundum se difficilior est, quam actus baptizandi, que etiam si fiat absque vña fide, dum tamen adhuc intentio facient quod facit Ecclesia, erit Baptismus validus, & sufficiens remedium.

Dubitatur tertio, an hæc fides, vel hæc actio externa deberet exhiberi à solis parentibus infantis, an posset validè à quocunque alio applicari: P. Suarez in presenti, s. 2. paulo post principium, vñiuerſaliter docet, id debuisse fieri per parentes, seu per illos, quibus puerorum cura incumberet, quia puer, qui propriam voluntatem non habebat, regi debet in his, quæ ad animam spectant voluntate parentis. Addit verò Suarez, ita nos viderem seruatum in aliis remedii parvolorum à Deo institutis in lege veteri, & noua, de quibus magis nobis constat. In quibus verbis videtur indicare, si non loqui de necessitate ad valorem sacramenti, sed solum præcepti vel Ordinis debiti: nam de Circumcisione, & Baptismo non est dubium, quod haberent valorem, licet ab extraneis etiam iniuris parentibus adhiberentur. Alexander 4. part. quest. 3. memb. 1. §. si autem queratur, dicit, hoc primariò debuisse fieri à parentibus, & propinquis; in eorum tamen defectum, & vngente necessitate, potuisse fieri per alios. P. Valquez Valquez, dista.

33.
Durandus.
Durandus ne-
gat fuisse fa-
cramentum
verum.
Reyctum.

dicitur disput. 163; num. 246. dicit, indiscriminatum ad omnes pertinuisse illud remedium cum maiori latitudine, quā nunc pertineat Baptismus, quia hic extra necessitatem non potest dari nisi a Sacerdote: illud verò remedium quousvis tempore, & à quolibet poterat parvulus adhiberi.

36.
*Respondemus
valitatem ab
omnibus, non
tamen licite.*

Distingendum existimat, aut enim sermo est de actione valida, aut de licita. Si de valore loquamur, puto validam fuisse à quoconque fieret, non enim video, quod, aut quale discrimen possit affiri inter Baptismum, & illud remedium: cùm autem Baptismus à quoconque conferatur infanti, etiam inuitis parentibus, validus sit, ut suppono, non est, cur illud remedium legis natura, quod minus solemnē erat, & magis iuxta ipsa principia natura, non esset validum etiam ab extraneo, & extra periculum collatum. Si verò queratur, an licite fieret à quoconque, existimat, sicut Baptismus nunc conferri non potest parvulus infideli filii, parentibus inuitis, sic nec remedium illud potuisse infideli filii parvulis adhiberi extra causam necessitatis, nisi consentientibus parentibus: ratio enim, que reddit illicitem collationem Baptismi nunc, rediter illictum illud remedium: ratio autem in Baptismo est, quod debet parvulus baptizatus extrahi à cura, & potestate paterna, vel relinquere cum manifesto periculo peruerstionis, & irreverentie verae religionis, quam per Baptismum suscepit, & quam postea certissime negaret. Hæc verò ratio etiam tunc procederet, nam per illud remedium parvulus suscipiat veram religionem & fidem Christi venturi, per cuius professionem fuisse iustificatus: posse verò cum iniuria eiusdem fidei eam relinquere manens sub patris potestate, vel extrahendus esset à cura paterna patre inuitio; non ergo posset tunc magis esse licitum illud remedium, quā nunc si Baptismus: cūm non esset minus malum, aut minor irreverentia defere fidei Christi venturi, & semel suscepit, quā fidem Christi iam nati: utraque enim est fides Christi, ac religio vera, & Catholica.

37.
Inflantia.
*Diluitur pri-
mo.*

Dices, illud remedium nihil aliud erat nisi offerre parvulum Deo; hic autem actus, cūm ex se sit honestus, ac religiosus, non appetet, cur non posset licite, & sancte à quolibet exerceri. Responderi potest primo, licet ille actus ex se potuisset exerceri licite, & laudabiliter à quoquis, dum non esset elevatus ad rationem sacramenti, postquam tamē eleuatus esset à Deo, ut esset sacramentum, non mirum, quod non potuisset licite à quolibet usurpari; sicut matrimonium antequam esset sacramentum, poterat à peccatore licite, & laudabiliter celebrari; postquam verò est sacramentum, non potest iam licite celebrari, nisi ab eo qui prius se reduxerit ad statum gratia, per contritionem, aut per sacramentum Pénitentiae. Respondeo secundum, illam actionem potuisse licite, & laudabiliter exerceti à quilibet, si non fieret intentione adhibendi eam tantum sacramentale, sed solum vt actionem quamdam piam, & impetratoriam; sic eadem actio vngredi insuffrumento oleo sancto, & orandi pro illo, potest fieri, animo ministrandi sacramentum vñctionis à Christo institutum, & tunc non potest fieri licite, nisi à proprio Parocho, & cum talibus circumstantiis, &c. Potest autem eadem actio, & oratio adhiberi, non animo faciendo sacramentum, sed devotionis causa; sicut solent etiam agroti vngi oleo lampadis alicuius Sancti cum oratione; & tunc non esset sacramentum, & posset fieri à quilibet etiam Sacerdote absque licentia Parocho, prout factum, & vñstatum esset à multis vngere agrotos oleo eodem sacramento, sed non sacramentaliter,

Secundum.

legimus in eorum historiis, quas latè recenseret Petrus Archidius de factamentis Graecorum, in tra- Archidius, Etatu de Extrema-vñctione, cap. 4.

Dubitatur quartus, an fides illa, cuius protestatio fiebat super parvulos, debuerit esse formata charitate, seu hominis iusti, an verò satis fides informis, seu hominis peccatoris? P. Valquez vbi supra cap. 4. dicit, in primis non fuisse fides idem habitualem, sed actualē, deinde existimat probable fides, quod non requireret fides formata, sed sufficeret informis; addit tamen, oppositum esse magis consentaneum Augustino, qui videtur exigere fidem formatam, dum hoc solum de famulis Dei affecterit, de quibus, inquit, credendum non est, nullo sacramento opitulatos fuisse parvulis suis. Deinde num. 38. dicit, si sufficiebat fides informis, illam quidem fuisse meritum de congreuo ad iustificationem parvuli, quia opera etiam peccatoris possunt esse meritoria de congreuo. Denique num. 39. licet amplectatur sententiam communem dicentem, remedium illud ex certa lege, & promissione Dei profuisse omnibus parvulis, quibus applicabatur, id tamen dicit ex Patribus colligi non posse qui potius indicant, illud remedium non habuisse certum, & infallibilem effectum, sed dependens adhuc ex libertate, & misericordia Dei, qui nulla promissione tenebatur semper concurrere ad parvuli iustificationem, pro quo applicabatur.

P. Suarez in his diff. i. o. scilicet i. cum aliis, quos afferret Suarez, de per oppositum extremum dicit, non solum non debuisse dari fidem formatam in ministro applicante omni fide ne illud sacramentum, sed nec fidem etiam; fuisse gat dum ad enim fides intentio facienda id, quod a Deo fuerat effettu intentio, institutum, & quod faciebat via Ecclesia ad iustificandos parvulos, qua intentione posita illud sacramentum, siue ponetur à peccatore, siue à iusto, siue ab infideli, siue à fideli, semper, & infallibiliter habetur suum effectum.

Inter has sententias media via nobis incedendum est: & quamuis non possumus in re adeo obscura

aliquid certi asservare, possumus tamen id, quod vere similis est aliquibus coniecturis investigare. Di-

co ergo primò, non fuisse fides intentionem illam generalē facienda, quod faciebat vera Ecclesia, nisi adhuc vera fides actualis. Hac videatur esse de men-

te Patrium, & Theologorum, qui dum de remedio Patribus, parvolorum in illo statu loquuntur, semper recur-

runt, vel ad fidem solum adulorum de Christo venturo, vel ad fidem cum alio acto externo illam pro-

testante: sic enim August. lib. 2. de nuptiis, & concipi- August.

scientiis, c. 11. dicit, per fidem Christi iustificatos illos parvulos. Sed superioribus (inquit) temporibus omnino latuit sacramentum iustificationis ex fide, eadem tamen fides mediatoris saluos instans faciebat anticos, pueros cum magnis, &c. Gregorius item lib. 4. moral. cap. 3. Gregor.

vers. 2. quod verò (inquit) apud nos valens aqua baptismatis, hoc egit apud veteres, vel pro parvulis sola fides, vel pro maioribus virtus sacrificij, &c. Bernardus epist. 77. Bernard.

Aduloti quidem fide, & sacrificii credimus expiatos, par-

vuolis autem etiam solum fidem profuisse, immo sufficiisse cre-

dimus Hugo de S. Victore lib. 1. de sacramentis, p. 12. Hugo.

c. 2. Porro fœmina (inquit) in populo circumcisionis sola fide salvabantur, &c. S. Thomas in his, quaf. 70. art. 3. ad secundum, sic ait: Ad secundum dicendum, quod sicut ante institutionem Circumcisionis sola fides Christi futuri iustificabat, tam pueros, quam adulos, &c. Quem

modum loquendi obseruerunt certi Theologi, Ratione probatur quia aliqui illud

remedii sufficiunt, & credulitate sufficiunt, ficeret,

ficeret, certè multò liberaliorem se Deus exhibuit et cum parvulis illius temporis, quād cum nostris in lege gratiæ, nam tunc nulla cærémonia externa determinatē requirebatur, ut supra diximus ex sententia P. Suarez, sed sufficiebat quælibet actio externa pro arbitrio singulorum. Facilius ergo erat quemlibet etiam infidelem, & Barbarum, qui vel audisset, vel suplicaretur apud aliquan gentem dari modum sanctificandi parvulos, cum hac intentione aliquid agere cito suos parvulos, sive benedicendo sive eleuando, &c. quād nunc sit habere notitiam Baptismi, & scire bene ritum, quo debeat administrari, præterquam quod aliquando accidit, quod defecū aqua, vel opportunatissimam infundendi, moriatū plures sine Baptismo etiam in præsentia fidelium, qui eos vellent baptizare. Non est autem credibile, tempore illo, quo ea solū, quæ necessaria erāt, data intelligentur, adeo illimitatum fuisse & facile remedium parvolorū: & aliunde magis expediens videbatur ad afficiendos homines erga Mediatorem venturū, & ad conseruandam eius fidē, & spem, vt in ipso sacramento parvolorū interueniret fides Christi, cuius protestatio fieret aliqua actione externa.

42.
Obiectio pri-
ma petitæ ex
Circumcisio-
ne.

Responso.

Obiectio primæ ex Suarez vbi supra, Augult. lib. 1. contra Cresconium, c. 31, vbi æquiparat Circumcisōnem cum Baptismo, in hoc, quod sicut Circumcisio data etiam à Ministro infideli reiteranda non erat (quod idem dici debetere de sacramento legis natura-ri) sic nec Baptismus datus ab Hæretico. Respon-deretur Circumcisōnem non fore reiterandam, quia nec posset physicè, ut ibi loquitur Augustinus, nec expedit, & hoc etiam si abfque debita intentione data fuisset: nam ille parvulus iam impleverat legem Circumcisōnis; ad iustificationem verò eius oporterer adhibere remedium legis natura-ri, scilicet fidem cum protestatione externa. De hoc autem ipso remedio non dicit Augustinus, non fuisse teriterandum, quando ab infideli fuisset exhibut.

43.
Obiectio se-
cunda petitæ
ex Baptismo.
Responso.

Obiectio secundū exemplum Baptismi, qui etiam ab infideli datus habet effectū; ergo idem debe-mus dicere de illo remedio in lege natura-ri. Respon-deretur negando consequentiam, quia Baptismus à quoconque detur, datur tanquam à ministro Chri-sti, & est actio Christi; quare non mirum, quod semper habeat efficaciam; illud autem remedium non effert à Christo, sed fides in Christum. Si ergo non esset fides in Christum, non acceptaretur ad iustificationem parvuli.

44.
Obiectio ter-
tiæ ex Pat-
ris, lib. 1.
Iustinus
Martyr.
Augult.
Responso.

Obiectio tertii ex codem ibi, quia sicut Patres dicunt parvulos tunc iustificatos fuisse fide parentum, sic idem dicunt de parvulis in lege gratiæ; sic enim loquitur Iustinus Martyr quæst. 56. ad Orihod. & Augult. lib. 1. de peccat. merit. cap. 2. & libro de vera & falsa penitentia, cap. 2. & Epist. 13. & 107. ergo sicut hoc intelligendum est de fide obiectiua cum exteriori eius professione, non de propria, & interna fide ministri, vel parentis, sic etiam illud prius erit intelligendum.

Respondeatur, Patres non dicere vñquam, quod nostri parvuli iustificantur nunc fide suorum parentum, & in primis Iustinus illa quæst. 56. ad quæstionem propositam de differentia inter parvulos morientes cum Baptismo, aut sine Baptismo, cum neutrī quidquam operati essent. Respondeat his verbis: Eorum qui baptizati sunt, & eorum, qui non sunt, hac dissimilitudo est quod ī, qui baptizati sunt, bona ea, quia Baptismus afferit, consequatur: qui autem minus baptizati sunt, non consequuntur. Digni autem habentur iis bonis que Baptismus afferit, eorum fide qui illos Baptismo offerunt. In quibus verbis non dicit, vt constat, parvulos iustificari fide parentum, sed per Baptismum, P. Ioan. de Lugo de Sacramentis.

ad quēm consequuntur alia bona gratiæ, & gloriæ, quia verò poterat queri, cui hi fiant digni Baptis-mo, & non illi: Respondeat ex parte parvuli non dari meritum, dari tamen regulariter ex parte eorum qui eos baptizari procurant; non ergo dantur iis illa bona, eo quod seipso reddiderint dignos per fidem parentum, sed quia parentes sua fide merentur regulariter de congruo illam gratiam suis filiis, quorum Baptismum fædulo procurant.

45.
Expositio
Augusti.

Augustinus illo primo, & secundo loco nihil protulit habet ad hoc propositum, habet tamē lib. 3. de peccat. merit. c. 2. sed nec ibi dicit, parvulos iustifi-carī fide parentum, sed solū credere per fidem eorum qui dum eos portant, dicunt eorum nomine, se credere, & proficiunt articulos nostræ fidei; in quo casu certum est, si illi reuera non crederent, sed essent infideles, non posse in eo sensu, aut eo titulo parvulos appellari credentes, vt constat. Denique in illa Epist. 23. paulò ante finem, aliam rationem reddit, ob quam parvuli dicantur credere, scilicet quia recipiunt Baptismum, qui est fidei sacramen-tum, & ideo appellatur etiam fides, & qui illum recipit dicitur fidelis. In Epistola vero illa 107. in sententia octaua vtramque rationem videtur afferre, vt dicantur credere, scilicet & quia baptizantur, & quia respondent per ora eorum, qui eos portant, se credere. Vbi nota, non potuisse Augustinum hanc solam secundam rationem vt adæquatam ibi affer-re, quia cum contingere possit, puerum baptizari, abfque eo quod aliquis pro eo respondeat, & dicat, se credere, iam tunc ille puer non posset saluari, quia iuxta Augustinum non pertinet ad illam sententiam Domini, Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit, sed ad illam, qui verò non credide-rit, condemnabitur. Quæ sententia, teste Augustino, ad parvulos etiam spectant, ideo necesse fuit duas illas rationes simul indicare, quibus parvuli dicun-tur credere, & propter confessionem eorum qui pro ipso regulariter respondent, & propter sacramen-tum fidei, quod suscipiunt, quæ est ratio magis uni-versalis. Cæterū nunquam Augustinus dixit, iustificari parvulos nostros fide ipsa parentum: at verò loquendo de parvulis antiquis dixit clare, non solū appellatos credentes, sed iustificatos fuisse, & mundatos ab originali ipsi fide parentum. Quare non eodem modo requiriuntur nunc fides in ministro Baptismi, & requirebatur tunc in offerente, & sanctificante puerum in lege.

46.
Obiectio
quarta.
Responso.

Obiectio quartæ ex eodem auctore, quia si requi-rebatur fides in ministro, redderetur dubiū, & incer-tum nimis illud remedium, & fæpe esset iterandum. Respondeatur, sicut nunc sine intentione debita Ba-ptismus nō esset validus, nec tamen ex de causa iterari debet, quādū non constat de defectu intentionis: sic nec tunc deberet reiterari, quādū non confitetur de fidei defectuā sicut nunc omnes Christiani non dubitamus de adventu Christi præterito, & indubitanter respondemus, nos illā credere, sic illi antiqui certissime credebant, Christum futurum, nec poterant prudenter dubitare de hac sua credulitate, nec ex hac parte poterant prudenter dubitare de valore illius sacramenti. Neque enim quando ad valorem illius sacramenti petimus essentialiter fidē, intelli-gimus hoc de actu supernaturali fidei; his enim fortasse ex multis capitibus posset h̄c, & nō exerceri, & redderetur minus certus valor sacramenti; sed loquimur de fide minùs strictè, quatenus signifi-cat assensum determinatū, sive naturalem, sive su-pernaturalē, sive explicitum, sive confusum, qualēm habet unusquisque, dum recitat symbolum, vel dum interrogatus an credit, respondet se credere.

E. Ultimò

47.
Obiectio v.
tima.

Vltimè obiicit, quia vel ille actus fidei exigenter tanquam meritorius saltem de congruo, vel non ut meritorius, sed vt conditio mera: si dicas hoc secundum, gratis id dicitur; si dicas primum, seft falsum, quia nemo præter Christum meretur alteri immediatè gratiam habitualem, & quia deberet illa fides esse viua, & formata, vt posset esse meritoria, quare à peccatore non posset valide ministrari illud sacramentum, quod est contra supradicta.

48.
Quaratur cur
bac fides exi-
geretur.
Non ad me-
ritum condi-
gnum ut pa-
ret.

Occasione huius obiectoris quarti potest, an illa fides Ministri, vel offerentium, & illa protestatio exterior requireretur per modum meriti, an verò per modum solius conditionis: Et quidem suppono, non potuisse requiri ut méritum condignum, nam valor, & condignitas operis non potest prouenire ex promissione, aut acceptance ex parte Dei ad maius præmium, si ipsum opus de se non habebat valorem, & condignitatem, ut suppono ex materia de merito. Cum ergo opera bona hominis puri non possint de condigno mereri alteri primam gratiam, ut suppono ex supradictis in tractatu de Incarnatione, non poterat illa fides mereri patuulis de condigno primam iustificationem. Difficultas ergo est de merito de congruo.

49.
Durand.
Durādus re-
quirit forma-
tam & meri-
toriam.
Vasquez.

Durandus in 4. dif. 1. q. 8. supponit, illam fidem debuisse esse meritoriam, atque adeo debuisse esse formata, non quidem semper in ipso applicante, sed vel in ipso, vel saltem in reliquo Ecclesiæ corpore, cuius nomine illa fides parvulo applicabatur. Huic sententiae partim accedit Vasquez c. 4. qui licet non exigit fidem in corpore Ecclesiæ, sed in loco applicante, nec etiam eam exigit semper formata, tentit tamen fuisse meritoriam de congruo.

50.
Suarez.
Magis place-
non debuisse
esse merito-
riam, nec de-
condigno, nec
de congruo.
Ratio.

Magis placet sententia Suarez, & aliorum, qui negant, illam debuisse esse meritoriam de condigno, aut de congruo: in primis enim, si requireretur meritoria, prout ab ipso applicante, semper ferre reddetur dubius valor sacramenti, quia vix posset sciri illam applicationem fuisse undeque bona, & honestam, & non habuimus admixtum aliquem finem in honestum, qui facillimè soleat insinuari in operationibus, & difficillimè percipitur: eo autem ipso operatio esset vitiola, & per consequens non posset esse meritoria. Vnde sicut omnes possemus rationabiliter dubitare de valore nostri Baptismi, si ad ipsum essentialiter exigeretur in baptizante voluntas meritoria, & undeque honesta; sic in illo statu propter eandem rationem merito dubitari posset de iustificatione omnium parvulorum, & debuisset reiterari sibi illud sacramentum.

51.
Rejeicit Du-
rādus & im-
pugnatur.

Quod verò nec prout à reliquo Ecclesiæ corpore debuerit illa fides esse meritoria, probat Suarez, quia si hoc esset, nunc etiam dici posset effectum Baptismi tribui hoc modo Ecclesiæ; non enim est minus efficax nunc meritorium Ecclesiæ, quam fuerit in lege naturæ. Sed ad hoc dici posset, baptizantem nunc operari tanquam Ministrum Christi, & in nomine ipsius, atque adeo non indigere aliqua honestate prouenientis ab Ecclesiæ, cum hæc actio prout oritur à Christo sit satis efficax; tunc verò Ministru non fuisse operatum nomine Christi, atque adeo oportuisse operari saltem nomine Ecclesiæ, vt eius actio prout ab Ecclesiæ placaret Deo.

52.
Quidquid sit
ille modus no-
nexpediens.

Verum quidquid sit, an ille modus operandi nomine Ecclesiæ sufficeret ad reddendam hanc actionem Ministri meritoriam: ille tamen modus non erat expediens, aut utilis in illo statu, quia ad hoc, vt Minister operaretur nomine Ecclesiæ, deberet ab ipsa Ecclesia deputari, vt eius nomine ageret; nemo enim agit nomine alterius, nisi ab ipso accipiat mandatum, vt fiat quasi eius procurator, vt constat:

tunc autem non constituerent singuli homines tanquam procuratores, aut Ministri ab uniuersa Ecclesiæ, vt ipsius nomine operarentur: inò nec posset id fieri. Nunc certè Sacerdotes orant nomine totius Ecclesiæ Christianæ, quia ipsa efficit unum corpus, & ratum habet quidquid eius caput supremum facit. Vnde & Sacerdotes qui à summo capite mediis Episcopis confluuntur, sunt quasi Mandatarij totius Ecclesiæ, quamdui ipsa Ecclesiæ non reuocat mandatum, vt contingit in Sacerdote excommunicatus, & praeciso, qui iam non potest offerre nomine Ecclesiæ propter eius Ecclesiæ reuocationem. At verò in statu legis naturæ nec fideles coniungebantur omnes in aliquo Concilio, nec habebant aliquod supremum caput, cui omnes subordinarentur, & à quo postea aliqui acciperent facultatem operandi nomine totius Ecclesiæ. Quomodo ergo, aut vnde habebat hæc actio hic, & nunc fieri nomine totius Ecclesiæ, cum Ecclesia huic Ministro nec mediare, nec immediate talen vnuquam facultatem, aut mandatum disset: Non ergo poterat exigi illa actio ut meritoria, ex eo quod fieri nomine Ecclesiæ.

Hinc infero, potuisse valere illud sacramentum, etiam si actio illa hic, & nunc, non solum non esset meritoria, sed esset demeritoria, & malæ in genere moris propter prauam intentionem Ministri, sicut nunc Baptismus valet, & iustificat parvulum, licet applicetur per actionem malam, & demeritoriam ex prava intentione baptizantis. Dices, Ad quid instantia. ergo Deus exigeret illam actionem, & fidem Ministri, si non esset bona: tunc enim non placet, sed potius displacebit Deo; ergo non moueret illum ad dandam gratiam, sed magis ad indignationem. Responso.

Répondet non est nouum, quod ad aliquam gratiam obtinendam exigeretur aliqua actio, que secundum in se sit bona, & honesta; & licet in particulari, & in individuo potest non sit honesta, adhuc obtineatur effectus. Sic enim Pontifex concedit indulgentiam, v.g. omnibus visitantibus talen Ecclesiæ, vel dantibus eleemosynam, aut contribuentibus ad tale opus pium; & quidem licet visitatio Ecclesiæ, vel largitio pecunia in individuo sit mala venialiter ex aliqua circumstantia, vt si fiat ob vanam gloriam, vel vt placeat alicui, &c. adhuc habebit fructum indulgentie, si non adhuc aliud impedimentum peccati mortalis, vt docet communis sententia, quia nimis Pontifex non exigit opus bonum in individuo, sed solum illud opus, quod ex obiecto est bonum; nam licet in aliquo hoc non sit honestum, occasio tamen ipsa, quæ datur ad hoc, vt fiat honesta plurius, & frequenter, est magnum bonum mouens rationabiliter Pontificem ad dandam indulgentiam omnibus, qui illud fecerint, sic etiam fides Christi, & eius protestatio externa ex se est tale bonum, vt licet ab aliquo non fieret honesta, moueret tamen Deum rationabiliter ad concedendum gratiam pueris, quoties tali modo offerrentur, quia haec occasione homines allicerentur ad illos actus faciendo, & vt in plurimum fierent honesta, licet aliquando vitarentur ab aliquam circumstantiam.

Sed virgebis adhuc, quia Augustinus, quando dicit, pueros in lege naturæ fuisse iustificatos per fidem Mediatoris, loquitur de fide honesta, & diuina, nam lib. 2. de nuptiis, cap. 11, eidem fidei, cui tribuit vim iustificandi adulitos, tribuit etiæ vim mundandi parvulos: & tamen in adulis requiritur fides honesta, vt constat; item lib. 5. contra Iulianum, cap. 11. solum loquitur de fide famulorum Dei: ergo non de fide peccatorum. Propter hæc P. Vasquez, vt dixi, putat, Augustinum postulasse ad valorē illius iustificationis, fidē non solum honestam, sed etiam viuam,

8c

54.
Obiectio ex
August.

Reponit. & formata, nam nomine famulorum Dei non possunt intelligi peccatores. Hoc tamen non cogit, tum quia apud Ecclesiasticos Autores, immo & ab ipsa Ecclesia in multis orationibus peccatores etiam, quibus petitur venia peccatorum, appellantur famuli Dei: tum etiam, quia, licet Augustinus vobisque agat de fide honesta; non tamen negat, fidem etiam infirmam, aut actionem vitiatam ex aliqua circumstantia fuisse satis ad iustificandos parvulos, immo ex iis, quae Augustinus concedit, colligimus nos debuisse etiam sufficere talēm fidem propter inconvenientia, quae sequentur, si sola fides formata, vel actio meritoria sufficeret ad solvit illius sacramēti.

S. 55. Hinc infero contra eundem Valsquez, non esse contra mentem Patroni, quod haberit actio illa ex lege Dei effectum certum, & infallibilem, iustificandi parvulum; immo hoc ipsum colligi ex ipsorum verbis, nam, ut supra vidimus, frequenter appellant illud nomine *sacramēti*, sacramentum autem esse non potest, quod ex institutione diuina non habeat significare suum effectum sacramentalem, & per consequens infallibiliter, nisi ad sit obex; ergo non dubitabant Augustinus & Patres de effectu illius actionis, quam appellabant sacramentum.

S. 56. Obiicit primò Bedam, *homilia de Circumcisione Domini inter hyemales de Sanctis*, tom. 7. vbi dicit: *solum à primi reatus vinculis absoluere curabant*, nam illud verbum *curabant*, indicat incertitudinem effectus: vbi enim est certitudo, non est illa animi sollicitudo, nemo enim dicit, quod nos curamus per Baptismum, quod pueri solventur. Hoc tamen fruolum est, nam licet de effectu non sit incertitudo, est tamen sollicitudo de adhibenda causa, & non forte ex eius defectu impeditur effectus: vnde non ineptè diceretur aliquis sollicitus circa pueri salutem procurandam, quando procurat eius Baptismum.

S. 57. Affer secundò Hugonis verbo supra relata, vbi ait, quod hoc remedio parvuli non improbabiliter salvati existimantur: ergo non censebat, certa lege conficiunt illum effectum; sed neque hoc est alius ponendis, nam probabilitas non est de effectu, sed de lege ipsa Dei statuta: quia enim certum non erat Hugo, nam Deum tale remedium prouidisset parvulis in lege naturae; ideo dixit, non improbabiliter posse existimari, quod Deus statuerit tunc remedium certum, & infallibile ad salvandos pueros.

S. 58. Tertiò affert Gregorium etiam supra relatum, qui pariter loquitur de parvulis, & adultis, dicens. *Quod vero apud nos valer aqua Baptismatis, hoc egit apud veteres, vel pro parvulis sola fides, vel pro maioribus virtus sacrificij, &c.* fed non habebant effectum certum sacrificia illa pro iustificatione adulti; sed in certum quatenus impetrabant a Deo affectum aliquem bonum in adulto, quo disponeret se ad iustificationem; ergo eodem modo sentit de parvulis. *Respondeatur.* Respondeatur admittendo, eodem modo sentire Gregorium, de utrisque, nam in utrisque sensit effectum infallibiliter sequi: posita tamen dispositione proportionata singulis; scilicet pro parvulis fide offerentis, & pro adultis dilectione Dei, vel contritione. Nam sicut Baptismus eandem habet infallibilitatem in adulto, & in parvulo; diuersam tamen dispositionem requirit in illis, nam in adulto requirit attritionem, & in parvulo nullam prorsus: sic sacrificia, & fides eundem effectum operabantur tunc in adultis, & parvulis, & cum eadem certitudine, posita tamen diuersa dispositione iuxta diversitatem personarum.

S. 59. Dices, ad quid ergo erant sacrificia in adultis, si prærequiseretur dilectio Dei vel contritio, quæ sola sufficeret? Respondeatur, si requirebantur sacrificia, *Inflatus.* *Dilectus.*

P. Iohannes de Lugo de Sacramentis.

hoc fuisse ex præcepto Dei, qui voluit penitentiam internam manifestari sacrificiis externis, sicut etiam pro peccatis personalibus diuersa sacrificia præcipiebantur: quando ergo sacrificium offerri poterat, non poterat iustificari homo sine illo, quia omittendo illud, iam peccaret contra præceptum; quando vero non poterat offerri, iustificabatur homo per solum affectum internum, in quo includebatur sacrificium in voto, cum ibi esset propositum seruandi omnia præcepta diuina. Sed sacrificia non concubant ad gratiam, nisi remouendo prohibens, scilicet peccatum actualē, & ideo non erant sacramenta.

Restat pro complemento dubium de aliis sacramentis, an præter hoc remedium originalis fuerint alia sacramenta in lege naturæ? P. Suarez, *sect. 4.* & P. Valsquez, *in presenzi quest. 61. art. 3.* cum aliis dicunt, non fuisse communiter alia sacramenta in illo statu, quia non dabant tunc nisi necessaria ad salutem; & quia non constat de aliquo signo diuinis tunc instituto ad significandam, & causandam infallibiliter gratiam: erant ergo tunc sacramenta aliqua minus proprie dicta, non tamen propriæ, & in rigore. Addit tamen P. Suarez, fuisse fortasse in aliquo casu sacramentum aliquod diuinitus institutum pro aliqua familia, v. g. quale existimat fuisse sacrificium illud Melchisedech, quod continebat significacionem, & promissionem Christi venturi, & gratia per ipsum danda, atque etiam suo voto sanctificabat homines aliqua saecularitate imperfecta. P. Valsquez negat, illud sacrificium fuisse sacramentum, quia licet significaret Eucharistiam futuram, non erat institutum ad hoc communiter significandum; quod tamē requiritur ad rationem sacramenti, quia alioquin matrimonium etiam fuisse tunc sacramentum, quia Adamo saltem significauit mysterium Incarnationis, & coniunctionem futuram Christi cum Ecclesia; hoc autem non conceditur, ergo nec illud sacrificium fuit sacramentum, licet ipsi Melchisedech significauerit fortasse mysteria futura gratiæ.

Hoc argumentum non videatur vrgere; quia ad rationem sacramenti non video, cur requiratur, ita institui ad significandam gratiam, ut omnibus communiter id significet; non enim requiritur magis significatio in sacramento, quam in sacrificio: nam sicut sacramentum est signum gratiæ, sic sacrificium debet esse aliquod signum, quo protestamur, Deum esse authorem vita, & mortis nostræ: & tamen ad veram rationem sacrificij non requiritur, quod illud signum in ratione signi sit omnibus communiter notum, Christus enim in cruce obtulit verum sacrificium Deo, ut suppono, & tamen non omnibus communiter significabat mors illa talem protestationem, nec communiter existimabatur sacrificium: ergo similiter, licet oblatio facta à Melchisedech non significabat omnibus communiter gratiam futuram, non ideo excludetur a vera ratione sacramenti. Ratio autem est, quia ad rationem signi humani in rigore satis est, quod fuerit institutum à Republica, vel ab habente autoritatem publicam, & communem, licet adhuc illa institutio non sit omnibus manifesta. Sie enim Adam imposuit nomina rebus, per quam impositionem factam ab Adamo ut capite & Principe hominum, iam voces illæ erant signa humana, etiam si alicor notitiam non venisset. Similiter ergo Christus ut princeps Ecclesie potuit suam mortem instituere ad significandam talen potestatem, quæ significatio est propria sacrificij, atque adeo illa mors erat verum sacrificium, licet pro tunc non esset omnibus communiter manifesta talis significatio. Sic etiam Deus potuit instituere oblationem Melchisedech in signum gratiæ futuræ,

60.

Quaritur an præter hoc fuerint alia sacramenta.

Communis sententia negat.

Suarez in aliquo casu admittit ut sacrificium Melchisedech.

Valsquez negat & probat.

Eius argumentum reficitur.

Ratione probatur.

licet illa significatio pro tunc non omnibus, sed aliquibus esset nota, hoc tamen erat Ioris, ut esset signum gratiae; & per consequens sacramentum. Quod rursus potest confirmari ex sacrificio Abrahamae praecepto, ut scilicet immolare filium suum, quae tamen actio, & eius significatio non erat omnibus nota, sed soli Abraham; & tamen erat verum signum ex diuina institutione.

62. Aliunde posset magis dubitari, an habuerit aliud requisitum; diximus enim supra, requiri ad omne sacramentum, quod suo vnu aliquo modo sanctificaret recipientes. Vnde exclusimus à ratione sacramenti sacrificia praeceps, ut sacrificia sunt, cum ergo non confiteretur illud sacrificium attulisse aliquam sanctitatem suo vnu, non videtur habuisse omnia, quae requiruntur ad sacramentum.

Ceterum neque ex hoc capite potest efficaciter id negari, alius enim existimat illum panem, & vinum à Melchisedech oblatum habuisse ex diuina institutione, quod conferret aliquam sanctitatem, saltem imperfectam suscipientibus; nam Patres antiqui quos afferit Suarez. 1. tom. in 3. p. disp. 46. seft. 4. supponunt communiter, Melchisedech dedisse Abraham illum panem, & vinum in cibum, & potum. Sic testatur Clemens Alexandrinus 4. Stromat. circa finem. Theodorus q. 6. 3. in Genes. & alij. Quod quidem non videtur factum ad meram refecctionem corporalem, tum quia non est decens adhibere cibum, & potum consecratum ad merum vnum prophanum; tum etiam quia non est credibile, Abrahham duxit, & sponsus inimicorum onus, indigne pane, & vino illo ad refecctionem corporalem. Vnde non est improbatum, fuisse illum cibum, & potum ordinatum ad aliquem vnum sacram, & ad sanctificationem aliquam suscipientium.

63. Dubitari posset hoc ipsum de aliquibus aliis sacrificiis illius temporis, que à Deo etiam ipso videtur fuisse peculiariter instituta, quale fuit illud sacrificium Abraham Genesis 15. de Vacca trienni, & capra trima, &c. Et illud quod obtulit Noe Genes. 8. de pecoribus, & volucribus mundis, vbi plures sentiunt illam discretionem inter animalia munda, & immunda, fuisse ex ordinatione diuina. Ceterum quidquid sit de hoc, non est fundamentum ad dicendum, illa fuisse vera sacramenta, non enim constat fuisse ordinata ad sanctificationem aliquam communicandam, quare solum sistent intra rationem sacrificii.

64. Magis posset dubitari de sacerdotio ipso, quod tunc erat, an fuerit verum sacramentum, constat enim Melchisedech fuisse verum sacerdotem Dei altissimi, constat etiam illud sacerdotium significare sacerdotium Christi, & per consequens gratiam per Christum dandum, ergo illud erat signum gratiae, aliunde vero per illud sacerdotium conferbatur proculdubio aliqua sanctitas, saltem imperfecta, personæ cui conferebatur. Nihil ergo illi deerat ad rationem sacramenti.

Dices, etiam prima tonsura confert aliquam sanctitatem, & sacramentalia omnia, que nunc sunt in Ecclesia conferunt etiam aliquam sanctitatem, & tamen non sunt sacramenta. Responde P. Coninch. in presenti num. 24. tunc non fuisse de ratione sacramenti, quod conferret gratiam sanctificantem, sicut nunc est; quare minus sufficeret tunc ad rationem sacramenti. Sed hoc non potest stare, quia essentialia rerum sunt immutabiles, quare si essentialia sacramenta tunc non includebant conferre gratiam, nunc etiam esset sacramentum id, quod haberet omnia, que tunc essent de ratione sacramenti. Aliunde ratione exclusimus supra sacramentalia, & primam

tonsuram à ratione sacramenti, quia scilicet non significat praeterea gratiam, nec presentem, nec futuram, qua tamen requiritur ad omne sacramentum etiam in lege antiqua, & natura, ut supra explicavimus.

Adhuc tamen videtur verius, quod sacerdotium in lege natura non fuerit sacramentum, quia non erat ex diuina institutione, sed ordinatione humana. Quod clare videtur docere Anacletus Papa in epist. 2. decretali, vbi dicit, Sacerdotium initium sumptus ab Aaron, quia licet aliquis inquit prius legantur sacrificium obtulisse, ut Melchisedech, & Abram, hic tamen sponte voluntate, non tamen sacerdotali auctoritate hoc fecerunt. Quae eadem verba ex Isidoro affectuntur, & approbantur, in Concil. Aquitan. cap. 11. in quibus non negatur, Melchisedech fuisse verè Sacerdotem Dei, hoc enim scriptura aperit affirmat; sed solum significatur, non habuisse sacerdotium illud ex diuina ordinatione, hoc enim incepit ab Aaron, sed habuisse illud, vel ex electione populi, vel ex hereditaria successione, atque adeo non potuisse esse sacramentum, cum eius collatio non fieret ex diuina institutione, sed humana.

65. Posset contra hoc obici, quod si Sacerdotium Melchisedech non fuisset ex diuina institutione, non fuisset excellentius, quam Sacerdotium Leuiticum, quod fuit à Deo institutum, consequens autem videtur contra intentionem Pauli ad Hebr. 7. Ad Hebr. 7. vbi latè probat excellentiam Sacerdotij Melchisedech supra Leuiticum Sacerdotium, ut inde apparet sacerdotium Christi, quod fuit secundum ordinem Melchisedech, & non secundum ordinem Leuiticum, excellentius fuisse Leuiticum.

Respondet, in primis Paulum ibi nolle praeteresse sacerdotium Melchisedech, ita ut in omnibus fuisse excellentius, potius enim in multis, quæ ibi numerantur excellere, licet in aliqua alia circumstantia supereret à sacerdotio Leuitico. Deinde tota illa comparatio Pauli procedit magis de sacerdotio Melchisedech, prout figuratum erat, quam secundum id, quod re ipsa habebat, praefert enim illud ex eo, quod Melchisedech fuerit, sine patre, & matre, & fine genealogia, & quod fuerit sine initio, & fine vita; quæ omnia re ipsa non habuit Melchisedech, ut constat, quia reuera habuit parentes, & genealogiam, & natus, ac mortuus est; sed quia in Scriptura nihil de his omnibus dicitur, vt melius representaret Christum, qui vi Deus non habuit matrem, & vt homo non habuit Patrem, & cuius sacerdotium non fuit per successionem, nec habuit finem in morte, ideo Melchisedech dicitur illa omnia representatiue habuisse; id est, prout introducitur in Scriptura hæc habuisse ad representandum Christum. Similiter ergo excellentius illius sacerdotij supra Leuiticum sufficit quod fuerit representativa, seu quod fuerit aptior ad representandum maiorem excellentiam sacerdotij Christi; sicut serpens æneus exaltatus à Moysi in deserto, & Christum præfigurans erat quidem representatiue excellentius quam Sacerdotes ipsi Leuitici, licet in se ipso esset inferioris excellentia ut constat. Cum hoc tamen stare potest, quod sacrificium illud fuerit à Deo præscriptum, licet sacerdotium aliunde iam habuisse Melchisedech.

66. Ex dictis facile colligitur, quid dicendum sit de tempore legis scriptæ, in qua constat fuisse vera, Ex dictis col- & plura sacramenta, sic enim ea appellant seip- ligantur in mæ Patres, & Concil. Florent. sub Eugenio in decreto illo vnionis, vbi dicitur sacramenta legis antiquæ fuisse vera & multa sacra- menta. Supponit, fuisse tunc vera sacramenta, quod idem Concil. Flot. supponit in Trident. fess. 7. can. 2. his verbis: Si quis Conc. Trid. dixerit,

disserit, ea ipsa noua legis sacramenta à sacramentis antiqua legis non differre, nisi quia cæmonia sunt alia, & alijs ritus exterris, anathema sit. In his sacramentis potissimum locum habet videtur Circumcisio, quæ licet non incepit à Moysi, sed ab Abraham; dicitur tamen pertinere ad legem scriptam, quia ipsa fuit iterum stabilita, & erat ianua ad ingredendum in cætera sacramenta, & cæmonias legis illius. An verò Circumcisio habuerit vim conferendi gratiam sufficiens ipso, & remittendi peccatum originale? pertinet ad quæstionem de effectu sacramentorum. Quare de hoc agemus infra disp. 5. Nunc sufficiat nobis, illam fuisse verum sacramentum, quia siu dederit, siue non dederit gratiam in suo usu, erat tamen cæmonia sacra sanctificans & coniungens personam cum Deo aliquo modo, & aliunde prafigurabat gratiam dandam in nostris sacramentis, vt testatur Augustinus lib. 6. contra Iulianum, & alij Patres communiter.

70.
Radicatus
ad tres class.
Prima clas.
Secunda.

Præter Circumcisionem fuerunt plura alia sacramenta in lege veteri, quæ reduci solent à Theologis cum S. Thom. 1. 2. quest. 102. art. 5. ad tres classes. Prima est eorum, per qua consecabantur Sacerdotes, & Pontifices, quæ figurabant nostrum sacramentum Ordinis. Secunda est eorum, quoutum usu, & participatione sufficientes coniungebantur Deo, & confirmabantur magis in legali sanctitate, qualis erat usus agni Paschalidis, qui significabat nolram Eucharistiam. Tertia denique continebat lustrationes, & expiations legales, quibus homines à sordibus legalibus mundabantur, quæ figurabant nostrum sacramentum Pœnitentiae: omnia enim illa erant umbra, & figura nostrorum sacramentorum. Alia de his sacramentis videri possunt apud Suarez in præsenti disp. 5. sct. 2.

SECTIO III.

*Vtrum in lege noua fuerint necessaria
Sacramenta.*

*71.
De fide cer.
num.
Sapientia
contra
Hæreticos.
C onclusio est certa de fide, sumpta necessitate pro conuenientia, ut sapientia monuimus in hac disputatione. Est autem definita sapientia contra plures Hæreticos, quos latè enuntierant Suarez, & Vasquez in præsenti, qui vel omnia, vel aliqua sacramenta nouæ legis negarunt. Constat autem ex illis Scripturæ locis, ex quibus singula sacramenta colliguntur, quæ ad singulorum sacramentorum materias spectant.*

*72.
Prima con-
gruentia ra-
tione erudi-
tium erudi-
tium scilicet.
Dionysius,
Origen,
Cyrillus,
Chrysostom,
August.
C aetera, Trident.*

*Rationes congruentia varie possunt adduci, pri-
ma ratione eruditio nostra: est enim homini connaturale per signa sensibilia venire in cognitio-
nem rerum spiritualium & diuinarum, de quo videri possunt. Dionysius de Ecclesiastica hierarchia cap. 1. Origenes 4. contra Celsum, Cyrillus primo contra Iulianum Augustum; Chrysostomus hom. 3. in Matth. August. 5. in Genes. ad literam cap. 6. sic etiam Socrates suam doctrinam tradebat per similitudines: imo eidem tribu solent fabulae, quæ sub nomine Aësopii circumferuntur, vt ait Caer. 3. p. 9. 42. art. 4. & deinde haec eadem ratione vtitur Concil. Trident. sct. 12. cap. 5. ad ostendendam necessitatem ritus exter-
ni, & cæmoniarum sensibilium quæ in Missa adhibentur. Cum natura (inquit) hominum ea sit, vt non facile queat sine adminiculis exterioribus ad rerum diuinarum meditationem sustollari, propterea pia mater Ecclesia, &c. quam rationem optimè declarat Chrysostomus homil. 83. in Matth. & 60. ad populum, & obitum August. 3. de Trinit. cap. 4.*

*73.
Seconda ratio congruentia est, vt in ipsa sacra-
P. Ioann. de Lugo de Sacramentis.*

*mentorum susceptione protestemus fidem nostram, & colamus Deum sacramentorum auctorem. Tertia est, quia sicut habemus spiritualem animam, ita habemus & corpus, unde & anima, & corpore debemus Deo obsequium debitum rependere. Quarta est, vt ostendatur Dei sapientia, quæ non solum contraria contraria erat, sed & similibus, sicut canit Ecclesia, *vi qui in ligno vincetab, in ligno quoque vin-
ceretur;* sic etiam oportebat, vt homo, qui per affectum ad sensibilia corruerat, per usum eorumdem sensibilium sanaretur, vt medelam ferret inde, hominis unde laeserat. Quinta propter humilitatem nostram; merito enim subiectur rebus inferioribus, & inanimis, qui ratione, & Deo subiecti noluit. Sexta ratio adduci solet ad ostensionem diuinae potentiae, quæ tantam efficacitatem vilibus creaturis communicat. Septima est, vt esset medicina præseruativa, cum enim homines propendant ad externas cæmonias, & titus, si non essent hæc ipsa externa à Deo nobis inuncta, facile homo ex se ipso declinaret ad cultum externum superstitionis. Hac enim de causa Deus in lege antiqua tot sacrificiorum differentias instituit, vt populus ad idolatriam properum illis externis ritibus in vero cultu contineret, vt dicit S. Thomas 1. 2 quest. 102. art. 3. & ad Hebr. 10. 5. Thom. Antonin. 1. part. agens de sacrificiis. Alexand. 4. p. Antonin. quest. 6. memb. 4. art. 1. & 3. ad 3. vbi adducit Origenem, & Glossam in 6. Ierem. de quo videri possunt Hieronym. in Isa. cap. 6. 56. & 60. Clemens primo Recognitionum fol. 16. & 6. Constit. Apost. cap. 22. Clemens. Galatin. & Galat. lib. 2. de Arcanis Scriptura, cap. 11.*

Octaua ratio esse potuit, vt homo possit esse de sua salute secutor: experimur enim nos sacramenta percipere, & aliunde scimus, hæc efficaciter cauare gratiam, vbi non datur obex. Si autem signum gratiae esset aliquis actus interior, multò magis dubitaremus, quia non solum essemus dubij de dispositione requisita, sed etiam de ipsa sacramenti appositione. Nonna ratio esse potest propter conciliandum amorem inter fidèles; nam vno cognita in his signis externis, & ritu, & cæmoniis, iuvat incredibiliter ad vincendos animos, & fouendum amorem. Quam rationem attigit etiam Augustinus 19. contra Faustum, cap. 11. Decima ratio esse potuit ex parte capituli nostri Christi, qui cum sit Deus, & homo, ac remedium nostrum operatus fuerit actibus, non solum internis, sed externis, & visibilibus; sic oportuit colli à nobis sensibilibus etiam signis, quibus eius memoria sensibiliter perfeueret. Vide alias rationes apud Suarez in præsenti disp. 6. sct. 1.

De excellentia nostrorum sacramentorum supra sacramenta legis veteris agi solet in præsenti. Quæ res certa videtur de fide in Concilio Florentino & in nostrorum Tridentino supra adductis, vbi comparantur vtræ supra alia. que sacramenta, & præferuntur nostra. Hanc autem excellentiam paucis indicavit Augustinus d. lib. 19. contra Faustum, cap. 13. vbi de nostris sacramentis dicit, quod sunt virtute maiora, prælitate meliora, actus faciliora, numero pauciora. Potissimum excellentia caput desumitur ex virtute maiori, & præstantiori, quam habent ad causandam gratiam in suscipiente, quam virtutem sacramenta illa non habent; & licet id de Circumcisione concedatur, quod conferret gratiam, de quo postea dicendum est, adhuc illa fuisset proculdubio multo debilior virtus, & ad effectum multo minorem, quam sit effectus nostrorum sacramentorum: quæ etiam exceedunt in hoc, quod sint finis, & exemplar illorum sacramentorum, quæ erant imagines, & umbras nostrorum. Quare sicut umbra excidit à veritate,

*Secunda re-
tione protes-
tationis fidei &
cultus Dei.
Tertia, ex
compositio
hominis.
Quarta ex
sapientia Dei.*

*Quinta, pro-
pter humili-
tatem nostram.
Sexta, ad
ostensionem
diuinae poten-
tiae.*

*Septima, ra-
tione medie-*

*74.
Octaua ad
securitatem
hominum.*

*Nona ad man-
tam charis-
tatem inser-
fides conci-
liandam.
Augustin.*

*Decima ex
parte Christi.*

& imago ab exemplari, sic illa exceduntur à nostris. Alia etiam capita huius excessus videri possunt apud Suarez vbi supra *secl. 2.* res enim est facilis.

De necessitate stricta sacramentorum, & sint necessaria necessitate medij, vel saltem præcepti, quaestio est, quæ spectat ad singulas sacramentorum materias, vbi commodiū tractatur, nunc iam veniam ad effectum sacramentorum.

DISPUTATIO IV.

De principali effectu Sacramentorum nouæ legis, qui est gratia.

SECTIO I. Premittitur, quid sit dare gratiam ex opere operato.

SECTIO II. Statuitur contra Hereticos Sacra menta nouæ legis conferre gratiam.

SECTIO III. Qualis gratia conferatur per Sacramenta nouæ legis.

SECTIO IV. Vtrum Sacra menta nouæ legis causent physicè, vel moraliter gratiam.

SECTIO V. Referuntur, & dissoluuntur argumenta contraria sententie.

SECTIO VI. Vtrum Sacra menta conferant gratiam in tempore, vel instanti, quo perficiuntur.

AGGREGVS de sacramentis nouæ legis; postea à verò disputatione sequenti agemus de sacramentis legis veteris, an contulerint gratiam.

SECTIO I.

Premittitur, quid sit dare gratiam ex opere operato.

I.
Supponitur
quod sit dare
gratiam ex
opere operato
& ex opere
operantis.

2.
Idem cum bro-
portione dici-
tur de satis-
factione.

SUPPONENDUM, quid intelligatur per collationem gratia ex opere operato, aut ex opere operantis; quæ distinctione frequens est apud Theologos Scholasticos, & approbata in Concilio Tridentino contra impudentiam hereticorum, qui eam infestabantur quasi barbarum, & monstrosum locutionem. De hac autem distinctione agit optimè Valsquez in presenti disp. 13. cap. 1. cum quo breuiter dicendum est, tunc gratiam conferri ex opere operantis, quando datur solo intuitu meriti, quod ponitur ad obtinendam illam, tunc verò dari ex opere operato, quando non attenditur solùm ad meritum, sed etiam ad ipsum opus præscindendo ab eo, quod sit, vel non sit meritorium. Hinc dicimus, per bonum opus augeri gratiam ex opere operantis, quia illud augmentum datur præcisè intuitu operis meritorij, quod ponitur: similiter quando peccator per contritionem perfectam convertitur & iustificatur extra sacramentum, dicitur accipere gratiam ex opere operantis, quia licet per contritionem non mereatur de condigno gratiam, meretur tamen illam de congruo, & propter hoc meritum datur, quod sufficit, ut dicatur acquiri ex opere operantis: sicut etiam homo iustus per sua bona opera dicitur comparare gratiam ex opere operantis, licet reuera præmentur ultra condignum, iuxta communem Theologorum sententiam, & per consequens aliquid illius gratiae deriu proprius illud opus, tanquam propter meritum solum de congruo.

Hinc etiam cum proportione extenditur idem modus loquendi ex merito ad satisfactionem; nam

per opera bona homo iustus dicitur satisfacere ex opere operantis pro pena temporali debita: per Indulgencias verò, aut per sacrificium Missæ dicitur satisfacere ex opere operato, quia non attenditur ad opus bonum, vt de se est meritorium, vel satisfactionum, sed ad valorem, quem aliunde habet, vnde etiam aliquis impluat opus, quod exigitur à Pontifice abfice ab illo merito propter finem vanæ gloriae: v.g. qui intercedit, atque adeo illud opus de se, & ex opere operantis, nec sit meritorium, nec satisfactionum, adhuc lucratum Indulgétiā, si facit opus in iunctū, & est in gratia, quia fructus ille prouenit ex opere operato. Similiter, si pro me offertur sacrum, vel si adsum sacro, etiam si Sacerdos peccet faciendo illud sacram, vel ego audiens illud sacram peccem venialiter, adhuc fructus satisfactionis respondens sacrificio ex opere operato prouenit mihi, si sim in statu gratia. Quod idem credo propter eandem rationem de satisfactione sacramentali proueniente ex pœnitentia iuncta à confessario, cuius fructus ex opere operato dabitus pœnitenti, etiam si opus ipsum vitetur ex aliqua circumstantia veniali, quia nimurum, id quod datur ex opere operato, vt dicebam, datur in dependentia à bonitate ipsius operis, quod hic, & nunc exercetur.

Dices: Ergo similiter, si aliquis ieiunet pro me, & applicet mihi satisfactionem illius ieiuniū, dicitur, acquiri mihi ex opere operato; nam sicut ille mihi applicat suam satisfactionem absque illa operatione bona mea, sic per indulgentias vel sacrificium applicantur mihi satisfactiones Christi absque illo opere bono meo; ergo sicut ha dicuntur affere mihi fructum ex opere operato, sic dicetur in primo cau] ieiuniū alienum prodesse mihi ex opere operato. Responderetur negando sequelam. Nam ad illum modum loquendi attendit debet ultimum opus, quo acquiritur ille fructus, ita vt si fructus detur, etiam illud opus non sit bonum, tunc dicatur dari ex opere operato; è contra verò quando requiriatur bonitas in illo ultimo opere ad hoc, vt solùm intuitu illius detur is fructus, quasi in præmium, tunc dicetur dari ex opere operantis: quando ergo Petrus ieiunat pro me, datur mihi ille fructus ex opere operantis, scilicet ipsius Petri, qui ponit ieiuniū, tanquam opus, cuius solùm intuitu datur mihi ille fructus; quando verò lucror Indulgenciarum, non datur mihi fructus ex opere operantis; quia opus, quo illam lucror, non requiritur vt meritorium, vel satisfactione, cuius solùm intuitu detur ille fructus, sed solùm vt conditio. Imo etiam detur mihi Indulgencia absque illo opere operato, adhuc dicetur dari ille fructus mihi ex opere operato: quia ultimum opus, quo applicatur mihi ille fructus, nèpē applicatio, & concessio Pontificis nō est opus meritorium, vel satisfactione, cuius intuitu de condigno, vel de congruo detur talis fructus, sed est applicatio meritorium, & satisfactionis Christi. Adeo, etiam si aliquando exigeretur à me aliquod opus bonum, & satisfactionum ad lucrandum Indulgenciam, adhuc dicetur dari fructus ille ex opere operato, quia licet illud opus esset meritorium, & satisfactionum, non tamen requiretur ad valorem Indulgencie, quod concurreret illud opus merendo, vel impetrando illo modo talentum fructum, sed solùm per modum conditionis, eo quod Pontifex noluit dare illum fructum, nisi posito tali actu, qui de se esset bonus, & satisfactionis, licet de facto non satisficeret pro illa parte penæ, quæ auferetur per Indulgenciam.

Vrgebis, quid si Petrus applicet mihi ieiuniū sub conditione, si tunc ego lego? videtur enim lectio tunc conferre, & per consequens dari fructum illum